

www.musavat.com

MUSAVAT

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 13-15 iyul 2024-cü il Şənbə № 121 (8494) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Seçki prosesinin mühüm mərhələsi başladı

Seçkidə namizədlərlə iştirak edən partiyalara büdcədən pul veriləcək

yazısı səh.5-də

Qida zəhərlənmələri - günahkar kimdir?

yazısı səh.4-də

Birgə investisiya fondları türk dövlətlərinin iqtisadi integrasiya yoluna çevrilir

yazısı səh.10-də

Bakının bitməyən avtobus dərdi

yazısı səh.4-də

Qəzza ilə bağlı razılıq əldə olundu, yoxsa... - rəylər

yazısı səh.11-də

Dünyada birbaşa xarici investisiyalar azalır, Azərbaycanda isə...

yazısı səh.14-də

Papuaşvili: "Gürcüstan 16 ildir NATO-nun "Açıq qapı"sının qarşısında dayanıb"

yazısı səh.11-də

4 fənn yeni məzmununda tədris olunacaq - fərq nədir, təsirləri nə olacaq...

yazısı səh.12-də

Yeni qaydalar təsdiq olundu - kimlərin pensiyası artacaq...

yazısı səh.13-də

Moskva və Kiyevə dron hücumları - müharibə iki cəbhədə gedir...

yazısı səh.14-də

Əhaliyə sarı və narıncı xəbərdarlıq-iyulun 13-15-də...

yazısı səh.15-də

AZƏRBAYCAN-PAKİSTAN ƏMƏKDAŞLIĞI ƏN YÜKSƏK ZİRVƏDƏ - TARİXİ SƏFƏR

Prezident İlham Əliyevin İslamabad görüşlərində səslənən bəyanatlar dostları sevindirdi, düşmənləri peşman elədi; liderlərdən ilginclik açıqlamalar, qururverici təfərrüatlar - şərh

Neft də azalır, gəlir də - Ölkəmizin nə qədər vaxtı var?

Ölkə iqtisadiyyatında şaxələnməyə nail olunması baxımından mühüm fürsət

Xocalı qatilinə 15 il həbs cəzası verildi

Rəşid Beqlaryan yazısı səh.3-də

Orbana qarşı kampaniya başladı - macar baş nazir kimlərin planını pozub?

yazısı səh.8-də

Deputat: "İldən-ildə böyük partiyada ağır narkotiklərin tutulması onu deməyə əsas verir ki..."

Arzu Nəgijev yazısı səh.7-də

Bu yollar tam bağlanacaq

İyulun 13-ü səhər saat 06:00-dan 14 iyul saat 22:00-dək Bakı şəhəri, Yasamal rayonu, Mətbuat prospektində və Mikayıl Müşfiq küçəsində (M.Müşfiq küçəsindən Ayna Sultanova küçəsinə-dək, M.Müşfiq dairəsi də daxil olmaqla Parlament prospektində) aparılan təmir işləri ilə əlaqədar avtonəqliyyat vasitələrinin hərəkəti tam məhdudlaşdırılacaq.

Kənar dairəvi yoldan mərkəzə hərəkət edən sürücülər M.Müşfiq küçəsindən İzzət Nəbiyev küçəsinə keçməklə Parlament prospektinə, şəhərin mərkəzindən Badamdar istiqamətinə hərəkət edən sürücülər Mehdi Hüseyn, İzzət Nəbiyev və Abbasqulu Abbaszadə küçələrindən keçməklə, eləcə də Abbas Mirzə Şərifzadə küçəsindən Kənar dairəvi yol və Badamdar istiqamətinə hərəkət edən sürücülər isə Yasamal qəbiristanlığı ərazisindən keçməklə çıxıb bilərlər.

Sumqayıtda avtobus TIR-la toqquşdu - 12 yaralı

Sumqayıt şəhərində marşrut avtobusu TIR-la toqquşub, 12 nəfər xəsarət alıb.

Bakı-Quba yolunda ağır-yol nəqliyyat hadisəsi baş verib.

Hadisə yolun Sumqayıt şəhərindən keçən hissəsində qeydə alınıb. 3 nömrəli marşrut avtobusu TIR maşını ilə toqquşub. Nəticədə 12 nəfər yaralanıb.

Yaralılar xəstəxanaya çatdırılıb.

Hacı Zeynalabdin - Sumqayıt avtomobil yolunda baş verən yol-nəqliyyat hadisəsi ilə bağlı 12.07.2024-cü il tarixində saat 17:20 radələrindən başlayaraq Sumqayıt Tibb Mərkəzinin Təcili Yardım Xəstəxanasına 12 nəfər (7-si kişi cinsli, 5-i qadın cinsli olmaqla) yerləşdirilib.

Bu barədə "Report"-un yerli bürosuna Mərkəzdən məlumat verilib.

"Hazırda bir nəfərin vəziyyəti ağır, digərlərinin vəziyyəti isə orta ağır qiymətləndirilir", - məlumatda qeyd olunub.

Faktla bağlı araşdırma aparılır.

"Whatsapp"-dan səsli mesajlarla bağlı inqilabi yenilik

"Whatsapp" yeni funksiyasının təqdimatına hazırlaşır.

Yeni özəllik sayəsində istifadəçilər göndərilən səsli mesajları mətnə çevirə biləcəklər.

Özəllik hazırda az sayta istifadəçi üçün əlçatandır. Funksiyanın yaxın zamanda bütün istifadəçilər üçün aktivləşdiriləcəyi gözlənilir. (Publika.az)

DİN: "Cinayətkarlığa qarşı mübarizədə vətəndaş fəallıq göstərir"

2024-cü ilin 6 ayında qeyri-legal dövriyyədən 2 ton 844 kiloqram narkotik vasitə çıxarılıb və 296 tondan artıq narkotik xassəli bitki aşkarlanaraq məhv edilib.

APA xəbər verir ki, bu haqda Daxili İşlər Nazirliyində əməliyyat-xidməti fəaliyyətin yekunlarına və qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş Kollegiya ic-

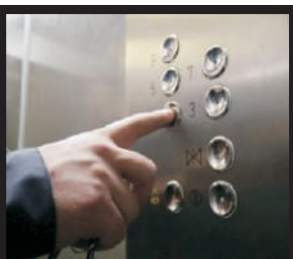
lasında məlumat verilib.

Bildirilib ki, son illər narkotiklərlə mübarizədə, xüsusən müvafiq cinayətlərin açılmasında vətəndaşların davamlı olaraq artmaqla

dadır:

"Fəal mövqe nümayiş etdirən şəxslərin əməyi və mövqeyinin yüksək qiymətləndirildiyi həmin iclasda vurğulanı ki, bu, polis-və-

təndaş münasibətlərinin effektivliyinin əyani təsdiqidir. Polis-vətəndaş münasibətləri özünü daha çox mütəşəkkil qrup və dəstələr tərəfindən törədilən cinayətlərin azalması narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyədən çıxarılmasının artım tempində və vətəndaşların günbəgün artan köməkliyində göstərir".

Bakıda daha bir lift qəzası

Respublika Təcili və Təxirəsalınmaz Tibbi Yardım Mərkəzinə saat 11:23 radələrində Xətai rayonu, Babək prospekti 10 A ünvanından liftin qırılması səbəbilə çağırış daxil olub.

Bu barədə APA-nın sorğusuna cavab olaraq TƏBİB-dən məlumat verilib.

Bildirilib ki, dərhal hadisə yerinə təcili tibbi yardım briqadası cəlb olunub: "Hadisə nəticəsində 35 yaşlı şəxs (kişi cinsli) qapalı kəllə-beyin travması, 45 yaşlı şəxs (kişi cinsli) sol budun və topuğun travması diaqnozu ilə Sabunçu Tibb Mərkəzinə hospitalizasiya olunub".

Azərbaycanda maliyyə axını II rübdə 4 mlrd. manatdan çox artıb

Cari ilin II rübündə Azərbaycanda maliyyə axını 26 milyard 451 milyon manat təşkil edib ki, bu da ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 18,8% və ya 4 milyard 180 milyon manat çoxdur.

"APA-Economics" Azərbaycan Mərkəzi Bankına istinadən xəbər verir ki, ötən ilin II rübündə ölkədə maliyyə axını 22 milyard 271 milyon manat təşkil edib.

Qeyd edilib ki, 2024-cü ilin ikinci rübündə ümumi ödəniş daxilolmalarında ən yüksək paya malik iqtisadi fəaliyyət sahələri dövlət idarəetməsi və müdafiə (27.9%), topdan və pərakəndə ticarət (15.1%) və tikinti (11.7%) olub. Daxilolmalarda ötən ilin müvafiq dövrünə nəzərən artıma ən yüksək töhfə verən iqtisadi fəaliyyət sahələri isə dövlət idarəetməsi, müdafiə (1.6 mlrd. manat artım) və tikinti (722.8 mln. manat artım) sahələri olub.

Peskov: "Baydenin Putinlə bağlı fikirləri qəbul edilməz"

Kreml ABŞ Prezidenti Cozef Baydenin Rusiya dövlət başçısı Vladimir Putin haqqında dediklərini qəbul edilməz adlandırır.

"Report" "İnterfaks"a istinadən xəbər verir ki, Rusiya prezidentinin mətbuat katibi Dmitri Peskov Cozef Baydenin fikirlərini şərh edib.

"Biz Rusiya dövlət başçısı ilə bağlı bu fikirləri tamamilə qəbul edilməz davranış hesab edirik. Mən Prezident Vladimir Putinlə bağlı bəyanatları nəzərdə tuturam. Bu, dərhal diqqət yetirdiyimiz və bizim üçün tamamilə qəbul edilməz bir məsələdir", - o bildirib.

307 nəfərin deputatlığa namizədliyi irəli sürülüb, 150-si təsdiqlənib

125 seçki dairəsindən artıq 104 seçki dairəsi üzrə 307 nəfərin deputatlığa namizədliyi irəli sürülüb.

APA-nın xəbərinə görə, bu barədə Mərkəzi Seçki Komissiyasının sədri Məzahir Pənahov MSK-nın bugünkü iclasında məlumat verib.

Məzahir Pənahov deyib ki, deputatlığa namizədliyi irəli sürülən 307 nəfərdən 150-nin namizədliyi təsdiqlənib, onlardan 114 nəfərə imza vərəqi verilib.

Rusiyada təyyarə qəzaya uğrayıb, ekipaj üzvləri həlak olub

Rusiyanın Kolomna şəhəri yaxınlığında təyyarə qəzaya uğrayıb.

APA RİA "Novosti"yə istinadən xəbər verir ki, təyyarədə yalnız 3 ekipaj üzvü olub, onlar ölüblər.

Təyyarənin planlı təmirdən sonra test uçuşu həyata keçirdiyi bildirilib.

"Bravo"ya silahlı hücumda təqsirləndirilənlərə hökm oxundu

Xocalı qatilinə 15 il həbs cəzası verildi

Xocalıda azərbaycanlılara qarşı soyqırımı törətməkdə və terrorçuluqda təqsirləndirilən Rəşid Beqləryanın məhkəməsi yekunlaşıb, hakim 15 il cəza verib.

APA-nın xəbərinə görə, onun cinayət işini Füzuli Rayon Məhkəməsinin hakimləri araşdırıb.

Qanunun tələbinə uyğun olaraq, Beqləryan məhkəmədə dövlət hesabına vəkil və tərcüməçi ilə təmin edilib. Məhkəmədə olanlar və iş materiallarında qeyd edilənlər tək-tək ona izah edilib.

Rəşid Beqləryan Azərbaycan Respublikasının Dövlət Təhlükəsizliyi Xidməti (DTX) tərəfindən tutulub. Cinayət işinin istintaqı Xidmətin İstintaq Baş İdarəsində aparılıb. Beqləryan müharibə cinayətlərinin törədilməsində ittiham olunur. O, hələ ibtidai istintaq dövründə Xocalı soyqırımının törədilməsi ilə bağlı önəmli məlumatlar verib. 1992-ci ilin fevralın 26-da özünün də daxil olduğu silahlı birləşmələr tərəfindən 200 nəfərə kimi mülki azərbaycanlı xüsusi amansızlıqla güllələdiklərini etiraf edib.

Məhkəmənin əvvəlki iclaslarında da ətraflı danışılıb. İstintaq zamanı məxfi məlumatlar əsasında Beqləryanın hesabına Fransa Respublikasından 2 milyon avroya yaxın pul köçürüldüyü ortaya çıxıb. Özünün dediyinə görə, tutulanadək Fransada yaşayan bəzi şəxslər həmin pulu ona kömək məqsədilə ianə ediblər. Amma bu onun iddiasıdır.

Bugünkü iclasda iş üzrə sonuncu sənədlər tədqiq edilib, məhkəmə istintaqı tamamlanıb.

Prosesin davamında prokuror ittiham nitqi ilə çıxış edib.

Dövlət ittihamçısı Fuad Kazımov Rəşid Beqləryanın müharibə ilə bağlı olan və digər cinayətlərin törədilməsində təqsirli bilinərək, 17 il azadlıqdan məhrum edilməsini tələb edib.

Zərərcəkmiş şəxslər təqsirləndirilən şəxsin qanunun icazə verdiyi ən ağır cəzaya məhkum edilməsini xahiş ediblər:

"Əsgər yoldaşımın başını kəsib, mənə qanını içirdiblər. Necə razılaşa bilərəm 17 illə. Ona ən ağır cəza verilməlidir",- zərərcəkmişlərdən biri əlavə edib.

Təqsirləndirilən şəxsin vəkili müvəkkilinə yüngül cəza verilməsini xahiş edib. Beqləryan özü də son sözündə ona yüngül cəza təyin edilməsini xahiş edib. Əlavə edib ki, müharibədə iştirak etməsindən peşmandır.

Əli Süleymanovun sədrlik etdiyi məhkəmə heyəti müşavirədən sonra hökmü elan edib.

Hökmə əsasən Rəşid Beqləryan müharibə cinayətlərinin törədilməsində təqsirli bilinərək 15 il azadlıqdan məhrum edilib. O, cəzasının 5 ilini qapalı həbsxanada, qalan hissəsini ciddi rejimli cəzaçəkmə müəssisəsində çəkəcək.

Qeyd edək ki, 62 yaşlı Rəşid Beqləryan ötən il Laçın rayonunun Zabux kəndində sərhədi qanunsuz keçərək saxlanılıb. DTX-nin vəsatəti əsasında barəsində həbs qətimkan tədbiri seçilib.

"Bravo"ya silahlı hücumda təqsirləndirilən şəxslərə hökm oxunub. APA xəbər verir ki, Bakıda "Bravo" hipermarketin qarşısında silahlı insidentlə bağlı təqsirləndirilən Azər Məmmədov, Dəyanət Qüdrətov, İbrahim İbrahimov, Səbuhi Qurbanov, Babək İsgəndərov və Rövşən İsmayilovun cinayət işi üzrə məhkəmə prosesi yekunlaşıb.

Təqsirləndirilən şəxslər İbrahim İbrahimov 19 il, son sözlə çıxış ediblər. Azər Məmmədov 19 il, Səbuhi Qurbanov 18 il 6 ay

Məhkəməsinə hakim müddətinə azadlıqdan məhrum ediliblər. Azad Məcidovun sədrliyi ilə keçirilən prosesdə təqsirləndirilən şəxslərə hökm oxunub.

Rövşən İsmayilov 4 il 11 ay 28 gün və Babək İsgəndərov 3 il 5 ay 28 gün müddətinə azadlıqdan məhrum olunublar. Sonuncular məhkəmə zalında həbs ediliblər.

Məhkəmənin hökmü ilə Dəyanət Qüdrətov ömürlük azadlıqdan məhrum edilib.

Qeyd edək ki, bundan əvvəl keçirilən prosesdə çıxış edən dövlət ittihamçısı Dəyanət Qüdrətovun ömürlük azadlıqdan məhrum edilməsini, digər təqsirləndirilən şəxslər Azər Məmmədovun 20 il, Səbuhi Qurbanovun 20 il, İbrahim İbrahimovun 20 il, Rövşən İsmayilovun 7 il, Babək İsgəndərov 6 il azadlıqdan məhrum edilməsini tələb edib.

Rövşən İsmayilov və Babək İsgəndərovun barəsində başqa yerə getməmək barədə qətimkan tədbiri dəyişdirilməsi, onların məhkəmə zalından həbs olunması istənilib.

İttihama görə, 2023-cü ilin martın 4-də qabaqcadan əlbir olan bir qrup şəxs tərəfindən paytaxtın Xətai rayonu ərazisində yerləşən "Bravo" hipermarketinə edilən silahlı basqın nəticəsində xidməti vəzifəsini yerinə yetirərək orada quraşdırılmış və "Unibank Kommersiya Bankı" ASC-yə məxsus 16 min 835 manat və 20 min 100 ABŞ dolları məbləğində pul vəsaitləri aşkar edilib.

Məlum olub ki, təqsirləndirilən şəxslərdən Babək İsgəndərov müharibə veteranıdır, Füzuli və Xocavəndin azad olunması medalları ilə təltif olunub. Digər təqsirləndirilən Rövşən İsmayilov isə hadisədən sonra polisə müqavimət göstərərək məhv edilən Ruhlan İsmayilovun atasıdır.

Keçirilən təxirəsalınmaz istintaq-əməliyyat tədbirləri

6 ayda ağır cinayət törətmiş 119 kriminal qrup zərərsizləşdirilib

Mütəşəkkil cinayətkarlıqla mübarizə tədbirləri çərçivəsində 356, o cümlədən ağır və xüsusilə ağır cinayətlər törətmiş 119 kriminal qrup zərərsizləşdirilib, qanunsuz olaraq odlu silah saxlayan və daşıyan 179 nəfər cinayət məsuliyyətinə cəlb edilib.

APA xəbər verir ki, bu barədə Daxili İşlər Nazirliyində 2024-cü ilin 6 ayında əməliyyat-xidməti fəaliyyətin yekunlarına və qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş Kollegiya iclasında bildirilib.

Diqqətə çatdırılıb ki, qeyri-qanun dərman 2 ton 844 kiloqram narkotik vasitə çıxarılıb və 296 tondan artıq narkotik xassəli bitki aşkarlanaraq məhv edilib.

Vətəndaşların qəbulu və müraciətlərinə baxılması sahəsində mühüm vəzifələrin icrasının davamlı nəzarətdə olduğu, bu baxımdan mediada qabaqcadan məlumat verilməklə 2764 şəxsin qəbul edildiyi və qaldırılan məsələlərin əksəriyyətinin öz qanuni həllini tapdığı vurğulanıb.

İctimai nəqliyyat Bakının özəli-əbədi problemidir. Hələ sovetlər vaxtından davam edən bu məsələnin həlli yolu tapılmır. İyuldan ictimai nəqliyyatda qiymətlər artdı, taksilər üçün yeni qaydalar tətbiq edildi. Bu addımların keyfiyyətin artırılması üçün edildiyi bəyan olunmuşdu. Ancaq müşahidələr göstərir ki, paytaxtda vəziyyət son iki həftədə daha da pisləşib.

Vətəndaşlar intervalın daha da artmasından, avtobusların bir çoxunda kondisioner olmamasından, sıxlıqdan şikayətlənir. Taksilər isə çox maraqlı metodlara əl atır - sifariş verirsən, qiyməti görür və imtina edir, hansı ki, 10 gün əvvəllə müqayisədə ikiqat hesablanmış məbləğdir. Həmçinin, təzə maşın qeydiyyatdan keçsə də, sifarişə köhnə maşınlar gəlir.

Azərbaycan Yerüstü Nəqliyyat Agentliyi məsələnin optimal həll yolunu niyə tapa bilmir?

Mövzu ilə bağlı nəqliyyat üzrə ekspert Elməddin Muradlı "Yeni Müsavat"a danışib. Ekspert öncə taksi xidməti ilə bağlı məsələdən danışdı:

"Uzun illərdir ki, bu məsələ ilə bağlı uzun illərdir ki, narahatlıqlar və narazılıqlar mövcuddur. Ən çox da sosial şəbəkələrdə hər gün vətəndaşlar sürücülərlə bağlı şikayətlər edirdilər. Bu şikayətlərin sayı getdikcə daha da artmağa başlayırdı və cəmiyyət arasında bir narahatlıq formalaşmışdı.

Beləliklə, taksi xidmət sahəsində tənzimləməyə ehtiyac yaranmışdı və bu ehtiyacı da qarşılamaq üçün Nazirlər Kabineti tərəfindən addımlar atıldı, yeni qərarlar qəbul edildi. Nəticə də göz qabağındadır. Hazırda xidmətə

Bakının bitməyən avtobus dərdi

Yeni qaydalar taksi sistemini də xaosu uğrətədi

yarasız xeyli sayda sürücü və nəqliyyat vasitəsi kənarda qalıb.

Lakin indi ortaya çox xırda elementlər çıxır. Məsələn, hazırda şikayətlər var ki, "kondisioner niyə yanmadı", "kondisionerin yanması üçün sürücü əlavə pul istəyir" və sairə. Bu, sadəcə xidmətə kölgə salmaq cəhdidir. Çünki Nazirlər Kabinetinin təsdiq etdiyi qərarla açıq şəkildə yazılıb, "Avtomobil nəqliyyatı haqqında" qanunda da konkret

göstərilir ki, Azərbaycanda taksi avtomobilində mütləq isitmə və soyutma sistemi olmalıdır. Lakin belə görünür ki, bəziləri təsəvvür yaratmaq istəyir ki, sürücü də, sənişin də, şirkət də narazıdır. Amma belə bir şeylər yoxdur.

Qeyd etdiyim kimi, bəzi sürücülər sənişindən kondisioner üçün əlavə pul tələb edir. Onsuz da yeni qərarlardan sonra taksi xidmətində qiymətlər artıb, sənişinlər əvvəllər 3 manata getdikləri yol

üçün indi 5-6 manat ödəyirlər. Amma sürücülər kondisioner yandırmaqdan imtina edir, deyirlər ki, "bunun üçün ayrıca 1 manat ödəməlisiz" və ya xud "kondisioneri yandıram, kondisioner yandırmaq borcum yoxdur" və sairə. Biz hansı dövrdə yaşayırıq? Bu nə deməkdir? Bu, biabırçılıqdır.

Daha bir məsələ, sənişinlər şikayətlənir ki, taksi xidməti sifariş edəndə sistemdə yeni avtomobil görünür, am-

ma sifarişə çox köhnə, tör-töküntü avtomobil gəlir. Bu barədə sürücüyə sual verəndə deyirlər ki, "sistemdə görünən AYNA üçündür".

Ekspert qeyd edir ki, neqativ hallara yol verən sürücülər bu sahədə fəaliyyətlərini itirə, şirkət sahibləri isə böyük məbləğdə cərimə cəzası ala bilərlər:

"Şirkətlər öz sürücülərinə nəzarət etməlidir. Həmin sürücülərin gələcək fəaliyyəti sual altına düşə bilər. Buna

görə isə şirkətləri 40 min manat cərimə gözləyir. Əminəm ki, şirkətlər heç vaxt istəməzlər ki, bu cür maliyyə itkisinə razı olsunlar".

O ki qaldı ictimai nəqliyyatda öz həllini tapa bilməyən problemlərə, ekspert qeyd edir ki, ictimai nəqliyyatda qiymətin cəmi 10 qəpik artması ilə bu problemləri həll etmək mümkün deyil:

"Həqiqətən də 10 qəpiklə ictimai nəqliyyatda mövcud olan çox sayda problemləri həll etmək mümkün deyil. Bunun üçün milyonlarla vəsaitə ehtiyac var.

Hazırda dövlət daşıyıcı şirkətlər qarşısında məsələ qoyub ki, elektrikli avtobuslar alınmalıdır. Bir elektrik avtobusunun dəyəri isə 600-650 min manat civarındadır. Bu hələ Çin istehsalı olanıdır. Nəticədə daşıyıcı şirkətlər çox çətin vəziyyətdə qalırlar. Şirkət sahibləri bir avtobusa 650 minat verib ölkəyə gətirib, sonra da 50 qəpikdən sənişin daşısa, maya dəyərini, xərclərini nə vaxt çıxarda biləcək? Hesablamalara görə Bakıda bir sənişin daşınması 82-85 qəpiyə başa gəlir, amma qiymət 50 qəpikdir. Üstəlik dövlət tərəfindən heç bir subsidiya, dotasiya verilmir Xarici ölkələrdə isə ictimai nəqliyyat subsidiya və dotasiyalar ilə işləyir".

❑ **Xalidə GƏRAY**
"Yeni Müsavat"

Qida zəhərlənmələri - günahkar kimdir?

Azər Nağıyev: "Yay aylarında turşular, şirniyyat, kolbasa, sosiska və s. bu kimi qidalar zəhərlənməyə səbəb olur"

Son vaxtlar zəhərlənmə halları artıb. Təəssüf ki, artıq kütləvi zəhərlənmələr də baş verir.

İyulun 10-da Sumqayıt Tibb Mərkəzinin nəzdində olan 1 nömrəli Şəhər Xəstəxanasına saat 17:10 radələrindən başlayaraq 53 nəfər (48-i kişi cinsli, 5-i qadın cinsli olmaqla) müraciət edib.

Qida zəhərlənməsi diaqnozu təyin edilən şəxslərə zəruri tibbi xidmətlər göstərilir.

Sumqayıt Şəhər Prokurorluğundan bildirilib ki, ilkin araşdırma zamanı müəssisənin 53 nəfər əməkdaşının nəhər vaxtı zavodun yeməkxanasında qəbul etdikləri qidalardan zəhərlənməsi müəyyən edilib.

Zəhərlənmənin səbəbinin müəyyənəşdirilməsi məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Qida Təhlükəsizliyi Agentliyi əməkdaşlarının iştirakı ilə yeməkxanada olan qidaların nümunələr götürülərək müvafiq ekspertizalar təyin edilib və digər zəruri prosessual hərəkətlər icra olunub.

Zəhərlənən şəxslərə sta-

sionar tibbi yardım göstərildikdən sonra onlar evə buraxılıb.

Faktla bağlı Sumqayıt şəhər prokurorluğunda Cinayət Məcəlləsinin 314.1-ci (səhlənkarlıq) maddəsi ilə cinayət işi başlanaraq istintaq aparılır.

Qida təhlükəsizliyi məsələsi bütün dünyada aktualdır. Azərbaycanda bu məsələdə vəziyyət heç də ürəkaçan deyil. Xüsusilə xidmət sahələrində gigiyenik normalara əməl olunmur.

Mütəxəssislər hesab edir-

lər ki, qida zəhərlənmələri əsasən isti aylarda baş verir. Yay aylarında turşular, şirniyyat, kolbasa və sosiska və s. bu kimi qidalar zəhərlənməyə səbəb olur.

Hepatoloq-infeksionist Azər Nağıyev mətbuata açıqlamasında bildirib ki, zəhərlənmələr xroniki və kəskin bağırsaq xəstəliyi keçirmiş, hipovitaminozu olan şəxslərdə, eləcə də uşaqlarda və qocalarda tez-tez baş verir, sürətlə inkişaf edir və ağır formaya

keçə bilir. "Eyni ərzağı qəbul etmiş şəxslərin bir vaxtda xəstələnməsi, gizli dövrü qısa olmaqla (orta hesabla 6-24 saat) qəfətlən baş verməsi, sanitariya qaydalarının pozulması şəraitində hazırlanmış qidanın qəbulu ilə əlaqədar xəstələnmənin baş verməsi, zəhərlənməyə səbəb olan qida istifadədən çıxarıldıqda zəhərlənmə hallarının kəskin azalması qida zəhərlənmələrinin əsas səciyyəvi xüsusiyyətləridir.

Qida toksikoinfeksiyaları-

nın ən geniş yayılmış forması salmonellozlardır ki, bunlara səbəb əksər hallarda heyvani mənşəli ərzaq məhsullarıdır. Ət, balıq, quş əti, süd və süd məhsulları, qaz və ördək yumurtaları toksikoinfeksiyaların yayılmasında mühüm rol oynayır. Bu məhsulların tədarükü, daşınması, saxlanması, bişirilməsi və realizasiyası zamanı gigiyenik qaydalara düzgün riayət olunmazsa, ərzağın bakterial çirklənməsi baş verə bilər. Bu çirklənmiş ərzaq məhsullarının lazımi termiki işlənmədən keçmədən, yaxud da soyuducuda saxlanmadan qəbul edilməsi qida toksikoinfeksiyalarına səbəb ola bilər. Əsas əlamətləri 6-36 saatlıq gizli dövrədən sonra başlanır. Qarın nahiyyəsində ağrılar, şiddətli ishal, ürəkbulanması, qusma baş verir. Temperatur 2-4 gün ərzində 38-39 dərəcəyə qalxır, xəstəlik 7 günə qədər çəkə bilər. Belə hallarda mütləq şübhəli qida istifadədən çıxarılmalı, qida qalıqları, qusuntu kütləsi, ishal materialı nümunə üçün götürülüb, bakterioloji laboratoriyaya təqdim olunmalıdır".

Həkim qeyd edib ki, qida zəhərlənmələrinin ən ağır növü botulizmdir. "Bu növ zəhərlənməyə ilin hər fəslində təsadüf etmək olar. Mikroblar uzun müddət torpağın üzvi maddələrində oksigensiz mühitdə inkişaf edir və buradan da qida-

ya keçirlər. Botulizm qida zəhərlənmələri əsasən ət, balıq, kolbasa məmulatı, göbələk və bəzən tərəvəz konservlərini yedikdə baş verir. Botulizm mikroblarının ifraz etdiyi toksin bütün mikrobların zəhərindən güclüdür, odur ki, botulizm zəhərlənmələri olduqca ağır keçir və yüksək ölüm faizinə malikdir. Belə zəhərlənmə zamanı xüsusilə hərəkət sinir lifləri, tənəffüs və ürək fəaliyyəti iflic olur.

Həkim ilk yardım üçün tövsiyələrini və görülməli olan profilaktik tədbirləri qeyd edib: "Mədə-bağırsaqdan zəhərli qidaları və ya onun qalıqlarını təmizləmək üçün mədə adi qaydada yuyulur, təmizləyici imalə edilir. Sonrakı müalicə üçün həkimə müraciət etmək lazımdır. Profilaktik tədbirlərə gəlincə, yeməkdən qabaq əllər sabunla təmiz yuyulmalıdır. İstifadə ediləcək bütün qida maddələri müsbət 5°C-dən aşağı temperaturda saxlanmalıdır. Qida maddələrinin tam bişirilməsinə xüsusi diqqət verilməlidir. Qaz və ördək yumurtaları 15 dəqiqədən az olmayaraq bişirilməlidir. Tərəvəzlər axar su altında bir neçə dəfə diqqətlə yuyulmalıdır. Qida maddələrinə ev heyvanlarının və gemiricilərin toxunmasına imkan verilməməlidir".

❑ **Nigar HƏSƏNLİ,**
"Yeni Müsavat"

1 sentyabr növbədən-kənar parlament seçkiləri kampaniyasının ikinci həftəsi başa çatır. Siyasi partiyaların namizədləri və müstəqil namizədlərin imza vərəqələri əldə etmək üçün DSK-lara sənədlərini təqdim etmələri mərhələsi davam edir.

Artıq 100-dən yuxarı namizədə imza vərəqələri verilib və onlar imza toplama kampaniyasına start veriblər. Seçki təqviminə görə, namizədlərin irəli sürülməsinin təsdiq olunub-olunmaması qərarı sənədlər dairə seçki komissiyasına təqdim edildəndən sonra 5 gün müddətində çıxarılmalı, imza vərəqələri verilməlidir. 18 yaşına çatmış ölkə vətəndaşı parlamentin deputatı seçilə bilər. İkili vətəndaşlığı, başqa dövlətlər qarşısında öhdəliyi olan, icra və ya məhkəmə hakimiyyəti sistemlərində qulluq edən, elmi, pedaqoji və yaradıcılıq fəaliyyəti istisna olmaqla başqa ödənişli fəaliyyətlə məşğul şəxslərin, din xadimlərinin, fəaliyyət qabiliyyətsizliyi məhkəmədə təsdiq edilən, ağır cinayətlərə görə məhkum olunmuş, məhkəmənin qanuni qüvvəyə minmiş hökümü ilə azadlıqdan məhrumetmə yerlərində cəza çəkən şəxslərin seçilməsi yasaqdır. Namizədin müdafiəsi üçün onun irəli sürüldüyü seçki dairəsinin ərazisində seçicilərin azı 450 imzası toplanmalıdır. Bir seçicinin birdən artıq namizədin müdafiəsi üçün imza atması mümkündür.

Bu gün - iyulun 13-dən isə seçki prosesinin mühüm həlledici mərhələlərindən biri başlayır. Deputatlığa iddiaçılar namizəd kimi rəsmi qeydə alınmaq üçün lazım olan sənədlərini, seçici imzalarını Dairə Seçki Komissiyasına 13 iyuldan təqdim edə bilərlər. Bu mərhələ avqustun 2-si saat 18-də bitir. İmza vərəqələrinin və başqa sənədlərin yoxlanılması, namizədin qeydə alınıb-alınmaması haqqında qərar 7 gün müddətində qəbul edilməlidir. Səsvərmə gününə azı 20 gün qalana-dək qeydə alınmış namizədlərin seçki dairələri üzrə siyahısı dərc edilməlidir.

Artıq Mərkəzi Seçki Komissiyası 20-yə yaxın partiyanın səlahiyyətli nümayəndəsini qeydə alıb. Siyasi təşkilatlar dairələr üzrə namizədlərini açıqlamağa başlayıb.

Partiyalar ilkin namizədlər siyahısını açıqlasalar da maraqlıdır ki, bir-iki istisna olmaqla heç bir partiyanın sədrinin adı partiyasının namizədləri siyahısında yoxdur.

Seçki ekspertləri bu vəziyyəti onunla izah edirlər ki, görünür partiya sədrləri nədənsə tərəddüd edirlər və ya gözləyirlər. Əsasən də Yeni Azərbaycan Partiyasının namizədlərinin siyahısının açıqlanmasını gözləyirlər. Ola bilər ki, digər partiyalarla razılaşmaya gəliblər ki, bir-birlərinin dairələrindən namizəd olmasınlar.

Seçki prosesinin mühüm mərhələsi başladı

Seçkidə namizədlərlə iştirak edən partiyalara büdcədən pul veriləcək

Seçkidə namizədləri ilə iştirak edən partiyalar üçün 1 sentyabrdan sonra yeni nəfəslik açılmış olacaq. Belə ki, seçkidən sonra dövlətdən maliyyə yardımı alacaqlar. Sentyabrın 1-də keçiriləcək seçki siyasi partiyalar üçün yenilik olacaq.

Modern.az xəbər verir ki, seçkidən sonra siyasi partiyaların dövlət tərəfindən maliyyələşməsi qaydası dəyişəcək. Belə ki, ötən il qüvvəyə minən "Siyasi partiyalar" haqqında qanuna görə, seçkilərdən sonra partiyaların maliyyələşməsi ilə bağlı qaydalar da qüvvəyə minəcək. Yeni qanuna əsasən, dövlət tərəfindən ayrılan vəsait aşağıdakı kimi bölünür:

- Vəsaitin 40%-i parlamentdə düşən partiyalar arasında bərabər bölünür.

- Vəsaitin 50%-i deputatların sayına, yeni 125-ə bölünür və alınan nəticə parlamentdə təmsil olunan partiyalardan seçilən deputat sayına vurularaq həmin siyasi partiyalara verilir.

- Vəsaitin 5%-i təkrar və əlavə seçkilər nəticəsində, həmçinin fəaliyyətdə olan deputatların partiya mənsubiyyətinin yaranması (dəyişmə-

si) ilə əlaqədar Milli Məclisində təmsil olunan yeni siyasi partiyalara ayrılır.

- Vəsaitin 2,5 faizi isə parlament seçkilərində iştirak edən və namizədləri etibarlı səs qazanan, lakin parlamentə düşməyən partiyalar arasında bərabər, yerdə qalan 2.5%-i isə həmin partiyalar arasında proporsional qaydada (yəni aldıqları səsə uyğun olaraq) bölünür.

Beləliklə, qanuna əsasən parlamentdə təmsil olunmayan partiyalar da dövlətdən yardım ala biləcək.

Əvvəlki qanunda vəsaitin bölünməsi ilə bağlı ilk hissə, demək olar ki, eynidir. Burada əsas fərq parlamentdə təmsil olunmayan partiyalarla bağlıdır. Əvvəlki qanunda parlamentdə təmsil olunmayan partiyalar dövlətdən yardım almaq üçün seçkilərdə ən azı 3% səs qazanmalı idi. İndi bu qayda ləğv edilib və səs qazana bilən bütün partiyalara aid olacaq.

Qeyd edək ki, hazırda Azərbaycanda 26 siyasi partiya qeydiyyatdadır. 2024-cü ilin dövlət büdcəsində partiyalar üçün 5 milyon manat vəsait ayrılır.

Mərkəzi Seçki Komissiyası (MSK) isə iyulun 12-də 2024-cü il sentyabrın 1-nə təyin edilmiş Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinə növbədən-kənar seçkilərlə əlaqədar fərqli statuslu seçki iştirakçıları üçün müxtəlif istiqamətlər üzrə intensiv maarifləndirmə layihəsini davam etdirir. MSK-nın maarifləndirmə proqramı əsasında iyulun 12-də növbəti tədbir-Milli Məclisə seçkilər zamanı deputatlığa namizədlərin qeydiyyatı prosesinə həsr olunan seminar təşkil edilib. Tədbir MSK sədrinin müavini Rövnat Qasımovun açılış nitqi ilə başlayıb. Rövnat Qasımov bildirdi ki, namizədlərin seçki prosesində özünü sınamasına tam şərait yaradılır, ötən seçkidə 1000-dən çox namizəd özünü sınadı: "Azərbaycanda passiv seçki hüququ olan vətəndaşlarımız hər zaman bu prosesdə geniş ambisiya yaradırlar. Bunu onlara verən dövlətdir. Onlar görür ki, dünyada söz sahibi olan ölkənin vətəndaşlarıdır. Bütün bunlar bizim insanımızı kifayət qədər ruhlandırır. Biz soyuqqanlı millət deyilik, proseslərə emosional yanaşıırıq. Amma DSK-lar qanunun tə-

ləblərini əsas götürməlidir. DSK-lar aradan qaldırılması mümkün olan bütün xətlərin aradan qaldırılması üçün qanunun ruhunu əsas götürməklə bütün namizədlərə şərait yaratmalıdır. Bu o qədər də asan olmur. Çünki bu proses emosiyaların tüğyan etdiyi prosesdir".

R.Qasımov qeyd edib ki, Dairə Seçki Komissiyalarının hər birində namizədlərin sənədlərini yoxlamaq və qeydə almaq üçün məsul işçi qrupu var. Onlar bu gün Bakıda və ölkənin digər bölgələrində seminarlar keçirir. "İstəyirik ki, onlar proses barədə kifayət qədər məlumatlı olsunlar".

O bildirib ki, MSK artıq maarifləndirmə proqramına start verib: "Biz bu proses nəticəsində seçicilərə seçim etmək üçün geniş imkanlar verilməsi tərəfdarıyıq. Namizədlər bunun üçün öz sənədlərini DSK-ya təqdim etməlidirlər. DSK-lar öz növbəsində bütün sənədləri yoxlayaraq lazımi hüquqi addımlar atmalı, namizədlərin səsvərmədə adlarının bülletendə təqdim olunması üçün addımlar atmalıdır".

MSK həmçinin namizədlər üçün də yaddaş kitabçaları hazırlayıb. Biz hesab edirik ki, Azərbaycan vətəndaşlarının passiv seçki hüququnun təmin olunmasında ciddi addımlar atılacaq. Azərbaycan seçiciləri geniş imkanlara malik olacaqlar ki, öz seçimlərini etsinlər".

MSK sədrinin müavini həmçinin deyib ki, seçkini müşahidə etmək üçün dəvət göndərilən təşkilatların yaxın vaxtlarda adları açıqlanacaq: "Azərbaycanda seçkini müşahidə etmək üçün xarici müşahidəçilərə 3 qurum dəvət göndərir. MSK olaraq biz 26 ölkənin seçki qurumuna dəvət göndərmişik".

Sonra gündəliyə uyğun olaraq, Komissiya üzvlərinin Milli Məclisə seçkilərdə deputatlığa namizədlərin irəli sürülməsi və qeydə alınması ilə bağlı qanunvericiliyin tələbləri, namizəd irəli sürmək hüququna malik subyektlər, namizədlərin müdafiəsi üçün seçici imzalarının toplanması şərtləri və qaydası, habelə imza vərəqələrində və namizədlərin, siyasi partiyaların, siyasi partiyalar bloklarının təqdim etdikləri sənədlərdə olan məlumatların düzgünlüyünün yoxlanılması və namizədin qeydə alınmasının əsaslarına dair təqdimatları dinlənilib.

Əyani vəsaitlərdən istifadə edilməklə keçirilən təqdimatlarda mövzular barədə ətraflı məlumat verilib, tədbirin praktiki hissəsində geniş müzakirələr aparılıb və iştirakçıları maraqlandıran suallar cavablandırılıb. Seminar zamanı hər bir iştirakçıya tanışlıq məqsədilə MSK-nın deputatlığa namizədlər üçün hazırladığı yaddaş kitabçası da təqdim olunub.

Media subyektlərinin nümayəndələri tərəfindən geniş işıqlandırılan seminarla deputatlığa namizədlərin qeydə alınması üçün təqdim edilən imza vərəqələrində və onlara əlavə edilmiş sənədlərdə olan məlumatların düzgünlüyünü yoxlamaq məqsədilə 125 seçki dairəsi üzrə dairə seçki komissiyalarının hər birinin nəzdində yaradılan işçi qrupunun rəhbəri iştirak edib.

Mühüm maarifləndirmə layihələrindən olan bu tədbir Milli Məclisə seçkilərdə deputatlığa namizədlərin irəli sürülməsi və qeydə alınması ilə bağlı dairə seçki komissiyalarının məlumatının artırılması, onların bilik, bacarıq və işgüzar vərdişlərinin daha da təkmilləşdirilməsinə hədəflənib.

□ Etibar SEYİDAĞA,
"Yeni Müsavat"

Dünya bazarında neft qiymətlərinin bir neçə həftə ardicıl 85 dolların üzərində qalması analitik mərkəzlərin qara qızıla tələbatla bağlı proqnozlarının dəyişməsi ilə müşayiət olunur. Neft bazarı ABŞ-dan inflyasiya və işsizliklə bağlı gələn pozitiv signalların təsiri ilə müsbət əhvala köklənir. Hesab olunur ki, inflyasiyanın və işsizliyin azalması Federal Ehtiyatlar Sisteminin uçot dərəcəsini azaltmağa başlamasına, bu isə öz növbəsində ABŞ iqtisadiyyatında aktivliyin artmasına, neftə tələbatı yüksəltməsinə səbəb olacaq.

Bu günlərdə Beynəlxalq Enerji Agentliyi (IEA) 2024-2025-ci illər üçün gündəlik qlobal neft tələbi üzrə proqnozunu açıqlayıb. Agentliyin aylıq hesabatına əsasən 2024-cü ildə orta gündəlik qlobal neft tələbatı 974 min barel (öncəki proqnoz - 962) artaraq, 103,06 milyon barel (öncəki proqnoz - 103,2 milyon barel) təşkil edəcək.

Hesabatda qeyd olunur ki, gələn il gündəlik qlobal neft tələbatı 979 min barel (öncəki proqnoz - 1,03 milyon barel) artaraq, 104,04 milyon barel (öncəki proqnoz - 104,23 milyon barel) təşkil edəcək.

Neft ixrac Edən Ölkələr Təşkilatı (OPEC) da 2024-2025-ci il üçün ortalama gündəlik qlobal neft tələbatı üzrə proqnozunu yeniləyib. Təşkilatın aylıq hesabatında yer alan proqnoza əsasən, gələn il qeyd olunan göstəricinin 106,31 milyon barel olacağı proqnozaşdırılır (proqnoz dəyişməyib), bu da 2024-ci ilin proqnoz göstəricisi ilə müqayisədə 1,85 milyon barel çoxdur.

OPEC bu il üçün qlobal neft tələbatının 104,46 milyon barel (proqnoz dəyişməyib) səviyyəsində olacağını proqnozlaşdırır, bu da 2023-cü ilin göstəricisi ilə müqayisədə 2,25 milyon barel artım deməkdir.

OPEC-ə görə, cari il OPEC+ razılaşmasına daxil olmayan ölkələrdə ortalama gündəlik neft və digər maye karbohidrogenlərin hasilatı 52,98 milyon barel olacaq. Bu, öncəki proqnoz göstəricidən 0,01 milyon barel, 2023-cü ilin göstəricisi ilə müqayisədə 1,23 milyon barel çoxdur.

Proqnoza əsasən, 2025-ci ildə "OPEC+"-a daxil olmayan ölkələrdə gündəlik neft hasilatı 54,08 milyon barel olacaq (öncəki proqnoz göstəricisindən 0,02 milyon barel çoxdur), bu da illik müqayisədə 1,1 milyon barel artım deməkdir.

Britaniyanın neft və qaz şirkəti BP qlobal neft tələbinin bu onilliyin sonuna qədər eyni səviyyədə qalacağını

Neft də azalır, gəlir də -

Azərbaycanın nə qədər vaxtı var?

Ölkə iqtisadiyyatında şaxələnməyə nail olunması baxımından mühüm fürsət

ğını, sonra isə azalmağa başlayacağını gözləyir. Musavat.com xəbər verir ki, bu proqnoz BP-nin dərc etdiyi enerji bazarlarının illik icmalında əksini tapıb.

Şirkətin gözləntilərinə əsasən 2050-ci ilə qədər qlobal neft tələbatı sutkada 75 milyon barelə qədər azalacaq. 2030-cu ilə qədər qlobal neft tələbatı sutkada 100 milyon bareldən bir qədər çox olacaq, sonra tədricən azalmağa başlayacaq. BP qeyd edir ki, neftə tələbatın azalması nəqliyyat sektorunda istehlakın azalması ilə bağlı olacaq. Şirkət analitiklərinin fikrincə, yəstü nəqliyyatda alternativ yanacaqlardan istifadə, xüsusilə də elektrik mühərriklərindən istifadə artacaq.

Eyni zamanda neft istehsalı, BP-nin gözlədiyi kimi, 2035-ci ilə qədər neft-kimya sənayesində artacaq. BP qeyd edir ki, artan rifah səviyyəsi fonunda istehsalda neftdən istifadə edən məhsulların, o cümlədən plastik və tekstil məmulatlarının istehlakı da artacaq: "Bununla belə, bütün nəqliyyat növləri üzrə neft istehlakında geniş əsaslı azalmalar 2040-cı illərdə təqribən gündə 25 milyon barel səviyyəsinə çatacaq".

Neftə tələbat proqnozlarındakı artım qiymət gözləntilərini də dəyişdirir. Belə

ki, ABŞ Energetika Nazirliyi 2024-cü ildə Brent markalı neftin qiyməti ilə bağlı proqnozunu 2,4 faiz artıraraq, bir barel üçün 84,15 dollardan 86,37 dollara yüksəldib. Bu barədə nazirliyin aylıq hesabatında məlumat yer alıb. Hesabata görə, 2025-ci ildə Brent markalı neftin bir barelinin qiymətinin 88,38 dollara çatacağı gözlənilir ki, bu da əvvəlki proqnozdan 3,5 faiz çoxdur.

Bundan əlavə, ABŞ Energetika Nazirliyi 2024-cü il üçün ölkədə neft hasilatı proqnozunu bir qədər artıraraq - sutkada 10 min barel, 13,25 milyon barelə çatdırıb. 2025-ci ildə ölkədə gözlənilən neft hasilatı həcmi sutkada 60 min barel artıraraq 13,77 milyon barelə yüksəldilib.

Neft qiymətləri iqtisadiyyatı bu məhsuldan böyük ölçüdə asılı olan Azərbaycan üçün mühüm əhəmiyyətə malikdir. Qiymətlərin düşməsi neft hasilatı sürətlə azalan ölkəmiz üçün arzuolunmaz prosesdir.

Energetika Nazirliyinin məlumatına əsasən bu ilin iyun ayında Azərbaycanda gündəlik neft (kondensatla birlikdə) hasilatı 80 585 ton olub. Bunun 65 597 tonunu xam neft, 14 988 tonunu kondensat təşkil edib. "OPEC+" (OPEC və təşkilata daxil olmayan ölkələri

əhatə edən neft istehsalının azaltması üzrə təşəbbüs) ölkələri nazirlərinin 36-cı iclasında əldə edilmiş razılaşmaya görə, 2024-cü il üçün Azərbaycanın hasilat kvotası gündəlik 551 min barel (74 259 ton) təşkil edir. Bu isə o deməkdir ki, Azərbaycan iyun ayında "OPEC+" çərçivəsində kvotasından 8 662 ton geridə qalıb.

Nazirliyin məlumatına görə, bu ilin yanvar-iyun aylarında Azərbaycanda təxminən 14,4 milyon ton neft (kondensatla birlikdə) hasilatı edilib, bu da illik müqayisədə 5,3 faiz azalma deməkdir. Respublika üzrə neft hasilatının 8,2 milyon tonu "Azəri-Çıraq-Günəşli" blokunun, 2,1 milyon tonu (kondensat) "Şahdəniz" yatağının, 0,3 milyon tonu (kondensat) "Abşeron" yatağının payına düşüb. SOCAR üzrə neft (kondensatla birlikdə) hasilatı 3,8 milyon ton təşkil edib.

Məlumatla görə, hesabat dövründə təxminən 11,9 milyon ton neft (kondensatla birlikdə) ixraca nəql olunub. Bunun 10,3 milyon tonu konsorsiumun, 1,6 milyon tonu isə SOCAR-ın payına düşür.

Rəsmi statistikaya əsasən, 2023-cü ilin birinci yarısında Azərbaycanda 15,2 milyon ton neft hasilatı olub ki, bu da əvvəlki ilə müqayisədə 7,7 faiz azalma demək idi. SOCAR üzrə neft (kondensatla birlikdə) hasilat 3,9 milyon ton təşkil edib ki, bu da əvvəlki ilin göstəricisinə bərabərdir.

Respublika üzrə neft hasilatının 9,1 milyon tonu "Azəri-Çıraq-Günəşli"-nin, 2,2 milyon tonu (kondensat) "Şahdəniz"-in payına düşüb. Hesabat dövründə təxminən 12,7 milyon ton neft (kondensatla birlikdə) ixraca nəql olunub. Bunun 11,3 milyon tonu konsorsiumun, 1,4 milyon tonu isə SOCAR-ın payına düşüb.

Göründüyü kimi, neft hasilatındakı azalma əsasən AÇG-nin hesabına baş verib. Yataqdan hasilatın illik azalması 900 min ton, SOCAR üzrə azalma isə 100 min ton təşkil edib.

Azərbaycan hökuməti və AÇG-nin səhmdarlarının razılaşması əsasında yataqdan hasilatın artırılması üçün xüsusi layihənin icrasına başlanıb. Bu ilin aprel ayında AÇG yataqlar blokunda yeni platformadan neft hasilatına başlanıb. Yatağın işlənməsi üzrə layihənin operatoru bp şirkətinin verdiyi məlumata görə, ACE platforması və qurğuları gündəlik 100 000 barelədək neft hasilatı gücündə layihələndirilib. ACE-dən hasilatın tədricən artaraq bu ilin sonuna gündə təxminən 24 000 barelə çatacağı gözlənilir. Layihənin istismar müddəti ərzində ümumilikdə 300 milyon barelədək neft hasilatı ediləcəyi proqnozlaşdırılır.

Yeni platformadan hasilatın başlanması yataqda hasilatın azalması tempini xeyli dərəcədə zəiflədəcək. Belə ki, indiyədək yataqda gündəlik hasilat ildə 35-40 min barel azalırdı. ACE-dən hasilat bu tempin 50 faizdən çox azalmasına səbəb olacaq. Platformadan gündəlik hasilat layihə gücündə 100 min barel nəzərdə tutulub. Yeni quyular qazıldıqca

hasilat artacaq və 2026-cı ildə layihə gücünə - gündəlik 100 min barelə çatacaq. Bu, ildə 5 milyon ton deməkdir. ACE platformasından hasilatın başlanması ən azı 2030-cu ilədək hasilatın sabit qalmasını təmin edəcək. AÇG-də ildə 18 milyon ton civarında neft hasilatı olundu. Bu həcm ildə 1 milyon ton azalırdı, indi bu azalmanın sürətində ciddi yavaşlama baş verəcək. Bu şəraitdə yüksək qiymətlər Azərbaycanın neft ixracından əldə edilən gəlirlərdə azalmanın minimuma düşməsinə səbəb olacaq.

Neft hasilatı və ixracının azalması ölkənin əldə etdiyi gəlirlərin də azalmasına gətirib çıxarır. Dövlət Neft Fondundan "Yeni Müsavat"-a verilən məlumata görə, bu ilin birinci yarısında AÇG yatağından - Fonda 3 milyard 5,3 milyon ABŞ dolları gəlir daxil olub. Bu göstərici ötən ilin eyni dövründə 3 milyard 348 milyon dollara bərabər olmuşdu. Beləliklə, Neft Fonduna AÇG-dən daxilolmalar 10,2 faiz azalıb.

İlin birinci yarısında Şahdəniz yatağından qaz və kondensatdan Fonda gəlir 244,069 milyon ABŞ dolları təşkil edib. Bunun 60,784 milyon ABŞ dolları Şahdəniz yatağı üzrə kondensatın satışından əldə olunub. Ötən ilin eyni dövründə Şahdənizdən Fonda 1 002 milyon ABŞ dolları daxil olduğunu nəzərə alsaq, bu göstəricinin cari ildə 75 faizə yaxın azaldığını görürük.

Onu da qeyd edək ki, neft hasilatı və ixracındakı azalmaya baxmayaraq, Azərbaycanın yaxın 10 ildə bu mənbədən gəlirlərinin büdcəni dəstəkləyəcək həddə qalacağı gözlənilir. Bu isə ölkə iqtisadiyyatında şaxələnməyə nail olunması baxımından mühüm fürsətdir, əgər istifadə olunsas...

□ **Dünya SAKİT,**
"Yeni Müsavat"

Narkotik daşıyan motokuryerlər - nəzarət mexanizmi tətbiq olunmalıdır mı?

Deputat: "İldən-ilə böyük partiyada ağır narkotiklərin tutulması onu deməyə əsas verir ki..."

Son vaxtlar paytaxtda motokuryerlər artıb. Əlbəttə, gənclərin bu cür daşımaçılıqla, kuryerliklə məşğul olması yaxşıdır, bu, zəhmətlə yaşayışını təmin etməkdir. Xeyli gənc bu yolla özünü dolandırır. Ancaq təəssüflər olsun ki, Bakıda narkotiklərin motokuryerlər tərəfindən daşınması halları da artır. Son olaraq Nəsimi rayonunda narkotiklərin satışını təşkil edən daha bir motokuryer saxlanılıb. Daxili İşlər Nazirliyinin mətbuat xidmətindən bildirilib ki, Nəsimi Rayon Polis İdarəsinin 22-ci Polis Şöbəsinin əməkdaşlarının həyata keçirdikləri tədbir zamanı narkotiklərin qanunsuz dövriyyəsi ilə məşğul olan Rövşən Fətəliyev saxlanılıb. O, ifadəsində üzərindən aşkar edilən narkotikləri Nihad adlı tanışından aldığını bildirib. Tədbirlərin davamı olaraq həmin şəxs - 1995-ci il təvəllüdlü Nihad Eminli də saxlanılıb. Onun üzərindən və yaşadığı mənzildən 1 kiloqrama yaxın satış məqsədilə əldə etdiyi marixuana, çətənə kolları və 272 ədəd psixotrop tərkibli satışı qadağan olunan preqabalin həbi ələ keçirilib.

Nihad Eminli psixotrop tərkibli həbləri sosial şəbəkələrdə əsasən gənclər arasında satmağı planlaşdırıb və özünü kuryer şirkətlərindən birinin əməkdaşı kimi təqdim edərək idarə etdiyi motosikletlə narkotiklərin daşınmasını təşkil edib.

Necə bir mexanizm qurmaq olar ki, həm sağlam fəaliyyətlə məşğul olan motokuryerlər şübhə altında qalmasın, həm də narkokuryerlikə məşğul olmaq mümkün olsun? Müşahidələr göstərir ki, narkotik daşıyan motokuryerlərin əksəri nömre alınması tələbi olmayan mopedlərdən istifadə edir. Hərəkətdə olan bütün nəqliyyat vasitələrinə qeydiyyat nişanı tələbi olmalıdır mı?

Deputat, narkotiklərlə mübarizəyə "Qara kabus" adlı kitab həsr edən Arzu Nağıyev "Yeni Müsavat"a deyib ki, Azərbaycanda son illər narkotiklərlə mübarizə sahəsində çox ciddi tədbirlər görülür: "Fikir verirsiniz-

sə, tədbirlərin miqyası genişləndikcə, keyfiyyətcə yeni mərhələyə adladıqca, narkomafiyalar da iş prinsiplərini yeniləyirlər. Motokuryerlərdən, mopedlərdən, dronlardan istifadə nisbətən yeni üsullardır. Amma bunlara qarşı da mübarizə aparılır və hər ötən gün daha da təkmilləşdirilir. Ümumilikdə isə yaxın 20-30 ildə dünyanı ağuşuna alan narkotik bəlasının kökünü kəsmək mümkün görünür. Bu problem yalnız dünya dövlətlərinin birliyi sayəsində çözüle bilər. Bir dövlət təkbaşına narkotik bəlasının öhdəsindən tam olaraq gələ bilməz. Bunun obyektiv səbəbləri var".

Arzu Nağıyev bildirib ki, Azərbaycanın hüquq-mühafizə orqanları illərdir ki, ölkə ərazisinə narkotiklərin daşınması, yayılmasının önənməsi üçün müvafiq tədbirlər görür: "Bilinən fakt ki, Avropaya daşınan narkotiklər, əsasən də heroin kimi ağır narkotik vasitə əsasən Əfqanıstan-da istehsal olunur. İran Əfqanıstanla qonşudur və narkomafiyaların Əfqanıstan-İran-Azərbaycan-Avropa dövlətləri marşrutundan istifadə etmələri illərdir ki, məlumdur. Bu axın Azərbaycanda istehsalın, istehlakın nə qədər olmasından asılı məsələ deyil.

Marixuanaya gəldikdə isə bu narkotik tərkibli bitki əsasən ölkə daxilində becərilir. İldən-ilə böyük partiyada ağır narkotiklərin tutulması onu deməyə əsas verir ki, Azərbaycan hüquq-mühafizə orqanlarına əməliyyat məlumatları əvvəlki illərə nisbətən daha çox daxil olmağa başlayıb. Hiss olunur ki, tutulan mallar Azərbaycan üçün deyil, məhz Avropa üçün nəzərdə tutulub. Bu gün qara bazarda 1 qram kokainin qiyməti 400 dollar, eyni çəkiddə heroinin qiyməti isə 170 manatdır, yeni 100 dollarıdır. Əvvəllər 1 qram heroini 5 nəfər istifadəçi alırdısa, hazırda 1 qram heroin 7 hissəyə bölünərək satılır. Ölkə ərazisində qanunsuz dövriyyədən çıxarılan narkotik və psixotrop maddələrin azalması da təsdiq edir ki, Azərbaycan İranla sərhədini möhkəmləndirib. Əvvəllər narkotiklər əsasən Balkanlar üzərindən daşınırdı. Balkanlarda müharibə qızıxdığına görə marşrutu cənub və şimal istiqamətinə dəyişdilər. İran, Rusiya, Azərbaycan, Gürcüstan ərazilərindən istifadə edilərək Avropaya narkotik daşımaları həyata keçirilməyə başladı. Bu marşrutlar hansısa ölkənin razılığı və ya narazılığı ilə seçilmir. Bu marşrutları

narkobaronlar, həmin trafika nəzarət edənlər müəyyən edir. Onlar bir-iki dəfə marşrutu yoxlayırlar. Əfqanıstandan Avropaya narkotik daşıyanların yeni - "Şimali Balkan yolu" adlandırdığı marşrut məhz Azərbaycandan keçirdi. Əfqanıstan, İran, Azərbaycan, Gürcüstan və Qara dəniz vasitəsilə Bolqarıstana daşınırdı. Hazırda sərhədlərin möhkəmləndirilməsi daşımaları xeyli çətinləşdirir. Köhnə Balkan marşrutu isə İrandan birbaşa Türkiyəyə yönəlirdi. İrandan Türkiyəyə toplanan heroin ya İstanbul vasitəsilə Bolqarıstana, ya Anadolu boyunca - Egey dənizi və Yunanıstana, ya da Hakkarıdan şimala - Qara dəniz və Ukraynaya daşınır. Almaniya, İtaliya, Hollandiya, Britaniya bazarlarına heroin məhz bu marşrutlarla gəlirdi. Azərbaycanın Qarabağ zonası işğal altında olarkən qanunsuz narkodəstələr həmin ərazilərdə müəyyən laboratoriyalar da saxlayırdı. BMT-nin hesabatlarında bu haqda məlumatlar keçmişdi. 44 gündən lük Vətən müharibəsinə qədər Dağlıq Qarabağ heroin trafikində önəmli yer tuturdu. BMT-nin Narkotiklər və Cinayətlə Mübarizə Təşkilatının hazırladığı "Dünya Narkotiklər hesa-

Aşura günündə ənənəvi qanvermə aksiyalarının keçiriləcəyi ünvanlar açıqlanıb

Bu il Məhərrəm ayının Aşura günündə ənənəvi qanvermə aksiyalarının keçiriləcəyi ünvanlar açıqlanıb.

Bu barədə APA-ya Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinə məlumat verilib.

Bakı şəhəri üzrə:

1. Yasamal rayonu "Təzə Pir" məscidi;
2. Nəsimi rayonu "Əjdərbəy" məscidi;
3. Səbail rayonu "Bibiheybət" məscid ziyarətgahı;
4. Xəzər rayonu "Mir Mövsüm Ağ" ziyarətgah kompleksi;

5. Nizami rayonu "Sahib-Əz-Zaman" məscidi;
6. Nizami rayonu Keşlə qəsəbəsi "Şah Abbas" məscidi;

7. Suraxanı rayonu "Qaraçuxur" məscidi;
8. Binəqədi rayonu "İmam Əli" məscidi

Regionlar üzrə:

1. Gəncə şəhər "İmamzadə" məscid ziyarətgah kompleksi;
2. Sumqayıt şəhər "Cümə" məscidi;
3. Lənkəran şəhər "Böyük Bazar" məscidi;
4. Masallı şəhər "Cümə" məscidi;
5. Mingəçevir şəhər "Heydər" məscidi;
6. Şəki şəhər "İmam Əli" məscidi;
7. Şirvan şəhər məscidi;
8. Bərdə şəhər "İmamzadə" ziyarətgah məscidi;
9. Quba şəhər "Ərdəbil" məscidi
10. Göyçay şəhər "Əbülfəzlil Abbas" məscidi;
11. Xaçmaz şəhər məscidi;
12. Salyan şəhər Mərkəzi "Hacı Tağı" məscidi

Qeyd edək ki, Aşura günü iyulun 16-na təsadüf edəcək.

batı"nda bildirilirdi ki, Qafqazda və regionda separatçı rejimlərin nəzarətində olan ərazilər - xüsusən də Dağlıq Qarabağ və Abxaziya heroin trafikində önəmli yer tutur. BMT-nin narkotiklərlə bağlı hesabatına görə ümumilikdə Avropaya daşınan heroin satışından gələn illik gəlir 20 milyard dolları aşır. Bu rəqəm hər il artır. Çox təəssüf ki, xüsusilə gənc nəsil narkotik vasitələrin təhlükələri, onların istifadəsinin ciddi nəticələrini tam olaraq dərk etmirlər. Bu baxımdan mütəmən o mopedin, motoskletin sükani arxasına keçib hümm əhəmiyyətə malikdir. Cəmiyyətdə "ağ ölüm" adlanan narkotiklə mübarizənin inkişafı və yayılması, insanların maarifləndirilməsi üçün narkotik vasitələrin tərkibi ilə birbaşa və ya dolayı yolla beyinin funksiyalarını dəyişdirən və buna bağlı olaraq fiziki və psixi sağlamlığı təhdid edən

maddə olması təlqin edilməli, fəsadlarının ciddiliyi, həyat, bircəşəyşə çox ciddi zərbələr vurduğunu döndə-döndə izah etmək vacibdir. Hər bir gənc bilməlidir ki, narkotiklər fiziki sağlamlığın pozulması və insanın sinir sisteminin alt-üst olması, müxtəlif nevroz hallarını şərtləndirir. Narkotik maddələr qan dövranına da təsir edərək qanda oksigen və digər maddələrin orqanlara normal çatdırılmasını məhdudlaşdırır. Xüsusi olaraq gənclər, həmin o mopedin, motoskletin sükani arxasına keçib hümm əhəmiyyətə malikdir. Cəmiyyətdə "ağ ölüm" adlanan narkotiklə mübarizənin inkişafı və yayılması, insanların maarifləndirilməsi üçün narkotik vasitələrin tərkibi ilə birbaşa və ya dolayı yolla beyinin funksiyalarını dəyişdirən və buna bağlı olaraq fiziki və psixi sağlamlığı təhdid edən

□ **Elşən MƏMMƏDƏLİYEV,**
"Yeni Müsavat"

Dana ətinin inkişafı

Zamin HACI
 zaminhaci@gmail.com

Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına görə, "Cari ilin iyun ayında əvvəlki aya nisbətən ayı-ayrı qida məhsullarından daha çox ucuzlaşma qarabaşaq yarmasının, təzə balığın, pasterizə olunmamış üzlü südün, günəbaxan və qarğıdalı yağlarının, bananın, giləsin, alçanın, əriyin, pomidorun, xiyarın, şirin bibərin, badımcanın, göy lobyanın, süfrə çuğunduru-nun, yerkökünün, sarımsağın, baş soğanın, kartofun, ba-halaşma isə əsasən unun, makaronun, mal və qoyun əti-nin, yumurtanın, zeytun yağının, limonun, almanın, çi-yələyin, kivi-nin, ağ kələmin, göyertinin qiymətlərində mü-şahidə olunmuşdur. Digər qida məhsullarının qiymətlə-rində ciddi dəyişikliklər baş verməmişdir". Sitatın sonu.

Gördüyümüz kimi, xalqın əsasən, daha çox yediyi ər-zaqlarda bahalaşma vardır. Un, makaron, ət, yumurta. Lakin şəxsən mən DSK ilə razı deyiləm. Buna bahalaş-ma adı qoymaq düz deyil. Əslində qiymətlər artmayıb, daha da tənzimlənmişdir.

Başqa yöndən, dana ətinin qiyməti əgər yüksəlibsə, burada Azərbaycanın inkişaf etmiş dünya ölkələri səvi-yəsinə çatması sevindiricidir. Örnək üçün, hazırda gözəl Bakımda dükan girirsən, dana əti 20-22 manatdır. Bu-nu dollara çevirsək, 13 dollar edir. Dünyada dana əti qi-y-mətlərinə baxaq: Fransa, Sinqapur, Britaniya, Sloveni-ya, Macarıstan və Polşada da mal ətinin 1 kilosu 13 dol-lar ətrafındadır (2024, aprel qiymətlərinə görə). Deməli biz hazırda Britaniya və Fransaya çatmışıq və hətta bəl-kə onları ötmüşük! Bu misilsiz uğura görə Kənd Təsərrü-fatı Nazirliyimizə dərin minnətdarlıq edirəm.

Mal ətinin 3-5 dollar olduğu ölkələr isə Nigeriya, Uqanda, Zambiya, Qana və Pakistandır. Biz Uqandaya çatmaq istəyirikmi? Əlbəttə, yox. Hərçənd, Uqandada mal əti ümumiyyətlə tapılırmı, buna əmin deyiləm. Orda daha çox fil yeyirlər. O da fil əcəli ilə öldəndən sonra. Uqandada uzun illər yaşamış dostumuz Elnur bəy de-yərdi ki, burada belə ata sözü var: "Əgər uqandalı fil əti yeyirsə ya fil ölüb, ya da uqandalı".

Eyni zamanda, hələ qarşıda duran vəzifələrimiz var. Cənubi Koreyada mal ətinin kilosu 60 dollardır, Almani-yada 27 dollar. Niyə bizdə də elə olmamalıdır? Əlaqədar təşkilatlardan xahiş edirik, tezliklə bizi Almaniya səvi-yəsinə çatdırmalıdır. Dövlət qulluqçusu adına layiq ol-maq lazımdır. Biz İkinci Dünya Savaşında havayı yerə qalib gəlməmişik.

Hətta qardaş Türkiyəyə çatmamışıq, orda dana əti 21 dolları keçmişdir. Düzdür, belə bahalaşmalar turizm sektoruna mənfi təsir edir, ancaq bunun bizə ziyanı yox-dur, onsuz turizm sektoruna dövlət dotasiyası veririk. Qar yağmasa belə qış kurortu saxlayırıq, dövlət büdcəsi hesabına. Keçən bazar Xızı dağlarına getmişdim, mənı heyran etdi Xızı dağları. Çünki yol boyunca bir turist, bir ziyarətçi də rastımıza çıxmıdı. O boyda dağlar, meşələr ağzığünə qalıb. Ucuzluq olsa hamı tökülüşüb gələr. Son-ra gəl meşədə ayının ağzından turist çıxar.

Bahalı ət yemək yaxşıdır. Ucuz ətin şorbası olmaz. Ağzını ətə öyrətmə, ...ünü ata. Ac bəydən tox it yaxşıdır.

Belə şeylər bizi sivil dünyaya inteqrasiya edir. Məsə-lən, mən son illərdə o qədər Stokholm sindromu yaşamı-şam ki, hazırda özümü zır isveçli kimi hiss edirəm. Fut-bolda Zlatan İbrahimoviçə balet eləyirəm, Anar müəllim-dən sonra ən çox oxuduğum Astrid Lindqrendir, inter-netdə vikinqlər haqda kino gördümsə, vəssalam, mənı ekrandan qoparmaq olmaz.

Hərçənd, İsveçdə dana əti 19 dollardır. Deməli hələ görüləcək işlərimiz çoxdur.

Macarıstanın baş naziri Viktor Orbanın son vaxtlar aktiv siyasi fəaliyyəti hansısa dairələrin plan-larını pozub. Belə ki, ona qarşı qərəzli bir kampa-niya başlayıb. Bunu Av-ropa İttifaqının hüquq xidmətinin Macarıstanın baş naziri Viktor Orba-nın Kiyevdən sonra iyu-lun 5-də Rusiyaya səfəri-nin Aİ müqavilələrinə zidd olduğunu bəyan et-məsində görmək olar.

Blokun hüquq xidməti-nin rəyinə görə, Orbanın hərəkətləri blokun Aİ məqsəd-lərinə çatmasına təhlükə yarada biləcək hər hansı tədbiri qadağan edən mü-qavilələrini pozub. Söhbət xüsusilə cəmiyyətin bütün ölkələrini "şərtsiz sədaqət və qarşılıqlı həmrəylik ru-hunda" xarici siyasət fəali-yətini həyata keçirməyə məcbur edən qanunun müddəalarının pozulmasın-dan gedir. Avropa İttifaqı Şurasının prezidenti Şarl Mişel isə deyib ki, Orbanın Moskvaya səfəri siyasi səhv idi. "10 il ərzində mən bir öl-kənin hərəkətlərinə 26 ölkə-dən belə sərt reaksiya gör-məmişdim. Bu, bir problem-dir - bu iş üsulu qəbuledil-məzdir", - Mişel deyib. O cümlədən, NATO baş katibi Stoltenberq açıqlayıb ki, Or-ban Moskva səfərində al-yansı təmsil etməyib. Həbe-lə, Orbanın Şuşadakı türk sammitində iştirakına da Aİ-nin baş diplomatı Cozef Borrel tərəfindən yersiz re-aksiya gəlmişdi. Orbana qarşı bu kampaniyanın məqsədi nədir? Onu niyə hədəfə alıblar? Yeri gəlmiş-kən, Macarıstanın Baş nazi-ri Viktor Orban ABŞ prezi-dentliyinə namizəd Donald Trampa görüşüb. Görüşdə Rusiya ilə Ukrayna arasın-da sülh imkanları müzakirə edilib. Orban Trampın Uk-rayna böhranını həll edəcə-yini bildirib.

"Orbanı koalisiyanın ümumi oyunlarını pozmaq-da ittiham edirlər. Avropa Birliyinə görə, Macarıstan lideri separat danışıqlar aparır və Rusiyanın məğlub edilməsi planına əngəl olur. Amma mən belə düşün-məzdim. Orban pragmatik düşüncəli adamdır və he-sab edir ki, axan qanları durdurmaq, hər gün dəyən iqtisadi zərərleri dayandır-maq lazımdır. O, Putinlə görüşdən sonra anladı ki, Rusiya ağ bayraq qaldırma-

Orbana qarşı kampaniya başladı - macar baş nazir kimlərin planını pozub?

Aİ ölkəsinin liderinin Rusiya səfəri qurumun müqavilələrinə zidd hərəkət kimi qiymətləndirilib və o, kollektiv Qərbin oyun qaydalarını pozmaqda ittiham olunur - şərh

yacaq və birləşmiş Qərbin təsəvvür etdiyi bir şəkildə udumayacaq" - bu sözləri "Yeni Müsavat"a hərbi ekspert Ramil Məmmədli bildirdi. Onun sözlərinə gö-rə, hərbi əməliyyatlarda Ukrayna dönüş edə bilmir və verilən ATACMS, Hİ-MARS silahları torpaqların azad olunması və rus qo-şunlarının geri çəkilməsinə səbəb yaratmır. "Bu baxım-dan atəşkəs zərurətdir. Ru-siyanın mərmiləri də, artil-leriyası da, canlı qüvvəsi də Ukraynadan çoxdur. Bəs, ukraynalılar neçə il döyüş-mək fikrindədirlər? Təbii ki, bu münaqişə prinsiplə möv-zuya çevrildiyi üçün heç bir tərəf dayanmaq istəmir. Amma Orban təklif edir ki, hansısa şərtlər çərçivəsində dayanmaq mümkündür. Hətta danışıqlar prosesində Rusiyanın bəzi gü-zəştlərə getməsi də istisna deyil. Sadəcə, Qərb Rusi-yanı strateji məğlubiyyətə uğratmağı hədəf götürüb və macar liderin addımları xoş qarşılanmır. Məncə, gec-tez Orbanın və Vuçiçin

sözləri təsdiqini tapacaq". Hərbi analitik hesab edir ki, Macarıstanda seçki yolu ilə iqtidar dəyişikliyi gözləni-ləndir: "Çünki Orban rus qazını rublla almağa razı-laşdı, Avropa İttifaqında 60 milyard avro yardımıyla bağlı müzakirələrdə müqavimət göstərdi, bir sözlə, kollek-tiv qüvvələr ondan narazı-dırlar. Amma Orban əmək-daşlığı üstün tutur və bu müharibədən Qərbin aşkar üstünlüklə qalib çıxacağını gözləyir". Siyasi ekspert Ramiyə Məmmədova Macarıstana hücumları təsadüfi saymır: "Bu ölkə Avropa İttifaqı Şu-rasına sədrlik edir. Hazırda 6 aylıq sədrlik Macarıstanda-dır. Ona görə istər-istəməz Orbanın səfərləri və bəya-natları diqqət mərkəzinə dü-şür. Mişel və digərləri də bə-yan edirlər ki, baş nazir Pu-tinlə görüşə bizdən mandat alıb gəlməyib. Çünki Avropa Birliyi Rusiyaya 14-cü sanksiyalar paketini açıqla-yıb. Bu münaqişədə Avropa İttifaqı tərəfdir, Kiyevə hərbi və maliyyə yardımı ayırır,

amma quruma sədrlik edən Macarıstanın lideri isə sülh təşəbbüsləri ilə çıxış edir, Kreml lideri ilə danışıqlar aparır. Bu da onu hədəfə çı-xarıb. Amma müharibəni aparan anqlosakson dünya-sıdır və Orban atəşkəsin əl-də olunmasında əsas fiqur ola bilməz. Ona görə Kiyev vasitəçi kimi ABŞ və Çini göstərir". Təhlilçinin sözlə-rinə görə, Orban qeyri-adi si-yasetçidir: "Avropada bəzi-ləri onu diktator adlandırırsa da, Orban demokratik seçki-lərdə qazandığı qəbəllərlə hakimiyyətinin ömrünü uzat-mağa müvəffəq olub. Putinin özü də Viktor Orban haqqın-da müsbət fikirdədir. Çünki Orbandan başqa heç bir Qərb liderinin onunla görüş-məməsinə Putin nəzərə alır. Macarıstanın Türk Dövlətləri Təşkilatına müşahidəçi sta-tusunda qatılması da Viktor Orbanın pragmatik maraqla-ra xidmət edir. Viktor Orban Azərbaycan və Mərkəzi Asi-ya ölkələrindən neft və qazın nəqlində maraqlıdır".

□ **Emil SALAMOĞLU,**
 "Yeni Müsavat"

Prezident İlham Əliyevin Pakistan İslam Respublikasına dövlət səfəri hələ dövlətimizin başçısının təyyarəsi havada ikən böyük rezonansa səbəb oldu. Qardaş Pakistanın qırıclarının Azərbaycan liderinin təyyarəsini müşayiət etməsini əks etdirən kadrların yayılması hər birimizi qürurlandırdı. Odur ki, tarixi köklərə bağlı olan iki qardaş ölkənin liderlər səviyyəsində bir araya gəlməsinin yüksək nəticələri şübhə doğurmurdu.

Səfərin davam etdiyi günlərdə İslamabadda küçələrin Azərbaycan bayraqları ilə bəzədilməsi, Bakı ilə İslamabadın qardaşlaşmış şəhərlər elan olunması, Prezident İlham Əliyevin şəkillərinin binaların üzərinə vurulması dost, qardaş Pakistan xalqının, dövlətinin ölkəmizə böyük sevgisinin təzahürüdür. Həmçinin Pakistan Müdafiə Nazirliyinin "Üç Qardaş, Bir Ailə! Üç ölkə, bir millət!" paylaşımı da qürurverici məqam oldu.

Pakistanın Baş naziri Məhəmməd Şahbaz Şərifin Azərbaycan Prezidentini elə İslamabadın hava limanındaca şəxsən qarşılama, yüksək səviyyədə qarşılama mərasiminin həyata keçirilməsi, səmimi atmosfer, dostluq, qardaşlığa əsaslanan bəyanatlar, çıxışlar bu müttəfiqliyin əbədi olduğuna şübhə yeri qoymur.

İyulun 11-də İslamabadda Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Pakistan İslam Respublikasının Baş naziri Məhəmməd Şahbaz Şərif mətbuata bəyanatlarla çıxış ediblər. Pakistanın Baş naziri "Mənim əziz qardaşım Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev", deyərək dövlətimizin liderini və onu müşayiət edən Azərbaycan nümayəndə heyətinin üzvlərini səmimi salamlayıb. 2023-cü ildə Azərbaycana dəvət olunmasını xatırladan Baş nazir bildirib ki, noyabr ayında yenidən Bakıya gələcək.

Baş naziri Məhəmməd Şahbaz Şərif çox məhsuldar təkbətək və sonra geniş tərkibdə görüşlərin olduğunu bildirib. Qeyd edib ki, bu müzakirələrin qarşılıqlı inam və etimad, hər iki ölkənin irəli getməli olduğuna və hələ də kiçik olan, təqribən yüz milyon dollardan az olan və dostluğumuzu, qardaşlığımızı əks etdirməyən ticarət, birgə investisiyalar, birgə əməkdaşlıq sahələrində, qarşılıqlı fayda verən sahələrdə daha yüksək nailiyyətlər qazanmalı olduğuna dair təcillilik və sarsılmaz dəstək əsasında aparıldığından çox məmnundur: "Pakistan həmişə sizin Qarabağla bağlı mövqeyinizi dəstəkləmişdir və sizin Qələbənzir ədalətin hərtərəfli təntənəsinin nümunəsidir. Pakistan bu onilliklər ərzində həmişə sizin haqq işinizi dəstəkləyib. Eynilə mənim əziz qardaşım, Siz həmişə Kəşmirilərin haqq işini dəstəkləmişsiniz. Mən BMT-nin Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələrinə müvafiq olaraq öz müqəddəratını təyin etmək hüququna nail olmaq üçün yetmiş ildən artıq böyük qurbanlar vermiş milyonlarla insanı nəzərdə tutaram. Yaxın Şərqdə digər ölkələrlə yanaşı, Azərbaycan və Türkiyə Kəşmirin haqq işini dəstəkləyən dost və qardaş ölkələrdən olmuşdur".

Baş nazir qeyd edib ki, ətraflı söhbət zamanı biz ikitərəfli ticarətimizi genişləndirməklə bağlı razılığa gəldik: "Biz, həm-

Azərbaycan-Pakistan əməkdaşlığı ən yüksək zirvədə - tarixi səfər

Prezident İlham Əliyevin İslamabad görüşlərində səslənən bəyanatlar dostları sevindirdi, düşmənləri peşman elədi; liderlərdən ilginç açıqlamalar, qürurverici təfərrüatlar - şərh

çinin birgə əməkdaşlıq və birgə investisiya sahələrini müzakirə etdik. Qardaşım Prezident, ica-zənizlə deyim ki, biz qarşılıqlı mənfəətli layihələrə ilkin olaraq 2 milyard dollar dəyərində investisiyalarla bağlı müzakirə apardıq. Bu gün biz bununla bağlı ilkin müzakirələr apardıq. Sabah isə iki ölkənin nümayəndə heyətləri ilə rəsmi müzakirələr aparılacaq və sonra ümidvaram ki, mən noyabrda sizin möhtəşəm ölkənizə səfər edəndə, o vaxta qədər hər iki tərəf ilkin olaraq 2 milyard dollar dəyərində razılaşmaları imzalamağa hazır olacaq. İnşallah, bu göstəriciləri qarşıdakı illərdə milyardlarla dollaradək artırmaq üçün hər iki tərəfin böyük potensialı var. Əminəm, hər iki tərəf, xüsusilə Pakistan tərəfi qardaş ölkəmiz olan Azərbaycanın bu sürətinə çatmaq üçün gərgin işləyəcək ki, biz bu müzakirəni həqiqi fəaliyyətə çevirə bilək".

Baş nazir qeyd edib ki, Azərbaycanın nümayəndə heyətinin üzvü tərəfindən İslamabadın abadlaşdırılması planı qədim olunub: "Biz bu cür planları bəzən İstanbuldan nümunə götürürük, indi isə Bakıdan nümunə götürürük. Onun komandası bu yaxınlarda İslamabadda səfər edəcək. Daxili işlər naziri də buradadır. Heyətin rəhbəri bu fürsətdən istifadə edib İslamabadı Bakıya oxşadacaq".

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev bəyanatında bildirib ki, sizin gözəl ölkənizdə yenedən səfərdə olmaq böyük şəərəfdir: "Biz görüşəndə əziz qardaşımızdan xahiş etdiyim ilk məsələlərdən biri salamlarımı və hörmətimini mənim çox hörmət etdiyim və 7 il əvvəl burada - bu binada görüşdüyüm qardaşım,

Baş nazir Nəvaz Şərifə çatdırmaq oldu. İndi isə mən böyük qardaşımıza təhmətini kame-ralar qarşısında ifadə etmək istəyirəm. Mənim Pakistana 7 ildən sonra qardaşımın qardaşı Baş nazir olduğu zaman səfər etməyim rəmzi mənə kəsb edir. Bizim qardaşlığımız xalqlarımızın əsrlərlə bundan əvvəl təsadüf edən, bir-birinə olan dərin hisslərinə əsaslanır. Azərbaycan gələn pakistanlıların sayı son illər ərzində daha da artıb və biz Bakı-İslamabad, Bakı-Kəraçi, Bakı-Lahor arasında birbaşa uçuşları artıq müzakirə edirik. Bir sözlə, Pakistan gələn insanlar içərişəhəri ziyarət edəndə və Karvan-sarını görəndə onu "Multan" adlandırırlar. Beləliklə, onlar bizim əsrlər boyu bir-birimizə necə bağlı olduğumuzu anlaşırlar. Həqiqətən, bu bağlantı böyük sərvətdir".

Prezident bildirib ki, bu gün Pakistan ilə Azərbaycan arasında qardaşlıq münasibətləri həmin bünövrəyə əsaslanır: "Biz qardaşlıq və dostluq. Biz hər işdə, istənilən beynəlxalq təsisat daxilində, hər beynəlxalq məsələdə bir-birimizi dəstəkləyirik. Məsələn, irəli sürdüyümüz təşəbbüsdə qardaşlarımız bizi dəstəkləyir və eyni dəstək qarşılıqlı olur. Cəmmu və Kəşmir məsələsində bizim birmənalı dəstəyimiz qardaşlığımıza, eləcə də beynəlxalq hüquqa olan sadiqliyimizdir. Kəşmirilərin hüquqları onilliklər boyu diqqətdən kənarda qalmış, pozulmuşdur. BMT Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələri məsələnin necə həll olunmasını aydın şəkildə təsvir edir. Lakin, əfsuslar olsun ki, BMT Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələrinin icra mexanizmləri yoxdur. Ancaq qardaş

və dost kimi biz Sizinlə, Kəşmirdəki qardaşlarımızla hər zaman yan-yan olacağıq, beynəlxalq hüququn və ədalətin tərəfində dayanacağıq. Mən əminəm ki, ədalət zəfər çalacaq".

Dövlətimizin başçısı daha sonra bildirib: "Biz, bütün Azərbaycan xalqı yaxşı bilir ki, işğal dövründə Pakistan hər zaman yanımızda olan bir sıra ölkələrdən biri olmuşdur. İkinci Qarabağ müharibəsi - Vətən müharibəsi zamanı siyasi dəstək və Azərbaycanın haqlı mövqeyini dəstəkləyən Pakistanın yüksək rütbəli rəsmilərinin birmənalı bəyanatları bizə əlavə güc-qüvvət verdi. Pakistan məhz işğala görə Ermənistanla diplomatik münasibətləri qurmayan ölkədir. 2020-ci ilin noyabrında Qələbəmizi qeyd etdiyimiz zaman xalqımızın əllərində Azərbaycan, Pakistan və Türkiyənin bayraqları var idi. Bu, bizim münasibətlərimizi unikal edir. Bu gün praktiki layihələrlə bağlı bu münasibətləri hiss etmək üçün müzakirə etdiklərimiz bu bünövrəyə əsaslanır".

Ölkə başçımız deyib ki, biz qarşılıqlı ticarətin həcmi bir-mənalı olaraq artıracağıq: "Onlardan birini mən xüsusilə qeyd etmək istərdim. Bu, güzeştli ticarətlə bağlı sənəddir. Biz ilkin mərhələdə güzeştli ticarət formatına aid 9 maddəni müəyyən etdik. Lakin bu, yalnız başlanğıcdır. Əlbəttə ki, həmin şəxsin üzərinə böyük məsuliyyət düşür. Qardaşım ondan ayağa qalxmağı xahiş etdi ki, İslamabadda hər kəs onu tanısin. Bu abadlıq işlərində iştirak etmək üçün məsuliyyət və şəərəfdir. Buyurun, əyləşin. Sizə deyə bilərəm ki, mən artıq qardaşımın xahişi ilə onu və onun heyətini eza m etdim və onlar müəyyən

vaxt ərzində burada olublar. Onlar hörmətli Baş nazirə təqdim etdiyimiz layihənin ilk variantını hazırlayıblar. Onlar baxacaqlar, nəzərdən keçirəcəklər və əgər layihə təsdiqlənərsə, o, öz heyəti ilə dərhal buraya gələcək və gözəl şəhəri daha da gözəlləşdirmək üçün hər şeyi edəcəklər".

İyulun 12-də İslamabadda Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Pakistan İslam Respublikasının Prezidenti Asif Əli Zərdari ilə geniş tərkibdə görüşü olub. AZƏRTAC xəbər verir ki, görüşdə ölkələrimiz arasında siyasi əlaqələrin yüksək səviyyədə olmasından məmnunluq ifadə edildi. Pakistanın və Azərbaycanın daim bir-birini dəstəkləməsi, xüsusilə torpaqlarımız otuz il ərzində işğal altında olduğu dövrdə Pakistanın ölkəmizə siyasi dəstəyi, Azərbaycanın haqlı və ədalətli mövqeyini müdafiə etməsi, beynəlxalq hüququn prinsiplərini rəhbər tutması yüksək qiymətləndirilib. Hazırda ölkələrimiz arasında iqtisadi-ticarəti əlaqələrin daha da genişləndirilməsi üçün yaxşı potensialın olduğu vurğulanıb.

Prezident Asif Əli Zərdari Azərbaycanın COP29-a ev sahibliyi etməsi münasibətilə Prezidenti İlham Əliyevi təbrik edib. Dövlətimizin başçısı Pakistan Prezidentini COP29-a dəvət edib. Söhbət zamanı ölkələrimiz arasında iqtisadi-ticarəti əlaqələrin, investisiya sahəsində əməkdaşlığın daha da genişləndirilməsi məsələləri müzakirə olunub.

Görüşdə qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələlər ətrafında da fikir mübadiləsi aparılıb.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev iyulun 12-də İslamabadda Pakistan Hərbi Hava Qüvvələrinin Nur Xan bazasının ərazisindəki "Milli Aerokosmik Elm və Texnologiya Parkı"nda hərbi sərgi ilə tanış olub.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Pakistan İslam Respublikasına dövlət səfəri iyulun 12-də başa çatıb.

Hər iki ölkənin Dövlət bayraqlarının dalğalandığı Pakistan Hərbi Hava Qüvvələrinin Nur Xan bazasında Azərbaycan Prezidentinin şərəfinə fəxri qarovul dəstəsi düzülüb.

Prezident İlham Əliyevi Pakistanın daxili işlər naziri Syed Mohsin Raza Naqvi və digər rəsmi şəxslər yola salıblar.

Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin sektor müdiri, politoloq İlyas Hüseynov "Yeni Müsavat" a açıqlamasında Preziden-

tin Pakistana səfərini, səslənən bəyanatları çox yüksək qiymətləndirdi: "Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Pakistan İslam Respublikasına dövlət səfəri çox mühüm hadisələrlə yadda qaldı. Azərbaycan Prezidentinə xüsusi hörmət əlaməti olaraq dövlət başçısının təyyarəsini Pakistanın hava məkanında bu ölkənin Hərbi Hava Qüvvələrinin qırıclarının qarşılama və ənənədək müşayiət etməsi Müzəffər Ali Baş Komandan qardaş Pakistan tərəfindən özəl münasibətin göstərici idi. Yeri gəlmişkən qeyd edim ki, Pakistan Hərbi Hava Qüvvələrinin JF-17 qırıqları Azərbaycanın 1 nömrəli təyyarəsini müşayiət edirdi. Bəzi məlumatına görə, Azərbaycan son modifikasiyalı JF-17 Blok 3-də bu qırıqların alınmasına maraq göstərir. Bu da ölkəmizin səmasını daha etibarlı şəkildə qorumağa və müxtəlif manevrlər etməyə imkan yaradacaq. Şəxay Əməkdaşlıq Təşkilatının tədbiri çərçivəsində də Azərbaycan, Türkiyə və Pakistan liderlərinin görüşü mühüm əhəmiyyətə malik idi və əsas etibarilə təhlükəsizlik məsələlərinə həsr olunmuşdu". İ.Hüseynov vurğuladı ki, Pakistanla Azərbaycan arasında qardaşlıq münasibətlərinin təməli çoxdan qoyulub: "Bizi bağlayan qardaşlıq, dostluq telləridir. İkitərəfli və çoxtərəfli münasibətlərdə Azərbaycan bir-birini dəstəkləyir. Pakistan Ermənistanın işğalçılıq siyasətinə görə onunla heç bir diplomatik münasibət qurmayıb və bu addım ölkəmiz tərəfindən yüksək qiymətləndirilib. Cammu və Kəşmir məsələsində birmənalı qardaşlığımız göstərir ki, bizim İslamabadda dəstəyimiz ardıcıl və sarsılmazdır. Bu məsələnin həlli yolu BMT Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələrində açıq şəkildə göstərilir. Amma təəssüf ki, bu qətnamələr icra mexanizmi ilə müşayiət olunmur. Prezident İlham Əliyev də öz çıxışında qeyd etdi ki, Kəşmirdəki qardaşlarımızla çiyin-çiyinə dayanacağıq, beynəlxalq hüquqa sadiq qalmağa davam edəcəyik, ədalətin tərəfində olacağıq".

Politoloq qeyd etdi ki, səfər çərçivəsində imzalanan sənədlər də ikitərəfli münasibətləri yeni səviyyəyə qaldıracaq: "Hər iki ölkənin lideri öz çıxışında qarşılıqlı sərmayə qoyuluşunun əhəmiyyətindən söz açdılar. Əminəm ki, qardaş investisiyaları iki ölkə arasında ticarət dövrüyəsini dəfələrlə artıracaq və qardaşlıq münasibətləri daha da inkişaf edəcəkdir".

□ **E.PAŞASOY,**
"Yeni Müsavat"

● yulun 10-dağ İqtisadiyyat naziri Mikayıl Cəbbarovun rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyətinin Özbəkistana işgüzar səfəri çərçivəsində Azərbaycan-Özbəkistan İnvestisiya Şirkətinin Müşahidə Şurasının iclası keçirilib.

İqtisadiyyat Nazirliyindən "Yeni Məsavat"a verilən məlumata görə, tədbirdə Özbəkistanla iqtisadi sahədə əlaqələrin yüksələn xətt üzrə inkişaf etdiyi vurğulanıb. Bildirilib ki, ümumi kapitalı 500 milyon ABŞ dolları olan Azərbaycan-Özbəkistan İnvestisiya Şirkəti ölkələrimizin biznes dairələri arasında əməkdaşlığın, ticarət əlaqələrinin inkişafına yeni təkan verəcək. Tədbirdə strateji investisiyaların artımı və ikitərəfli əlaqələrin gücləndirilməsi imkanları nəzərdən keçirilib.

Qeyd edək ki, Özbəkistanla yanaşı, Azərbaycanın Qırğızıstan və Qazaxıstanla da birgə investisiya fondları yaradılan fondun ilkin kapitalının 300 milyon dollar təşkil edəcəyi gözlənilir.

Azərbaycan-Qırğızıstan İnkişaf Fondunun nizamnamə kapitalı isə 25 milyon ABŞ dolları təşkil edir. İqtisadi əməkdaşlığa, iqtisadiyyatın modernləşdirilməsi və imkanlardan səmərəli istifadə olunmasına yardım məqsədilə yaradılan Fond müxtəlif maliyyə alətlərindən istifadə etməklə Qırğızıstanda qeydiyyatdan keçmiş və fəaliyyət göstərən sahibkarlıq subyektlərinin aqrar-sənaye kompleksi, energetika, bağçılıq, tekstil, turizm və digər sahələr üzrə prioritet layihələrinə investisiyalar yatıracaq. Fond hər iki ölkənin biznes qurumlarının birgə fəaliyyətinə dəstək göstərəcək və nəticədə ölkələrimiz arasında əlaqələrin inkişafına və genişləndirilməsinə təkan verəcək. Fondun mənzil-qərar-gahı Bişkek şəhərində yerləşəcək.

Bu fondlardan əlavə, türk dövlətlərinin birgə fondu - Türk İnvestisiya Fondu da yaradılıb. Fondun təsisçiləri Türkiyə, Azərbaycan, Qazaxıstan, Qırğızıstan və Özbəkistandır. May ayında İstanbulda Fondun təsis yığıncağı keçirilib, Fondla Türkiyə Respublikası arasında "Ev Sahibi Ölkə Müqaviləsi" imzalanıb. Həmçinin Azərbaycandan namizədliyi təqdim edilmiş Rəhim Babayev Fondun Baş direktoru seçilib.

Daha sonra Prezident İlham Əliyev Türk İnvestisiya Fondunun Rəhbərlər Şurasında Azərbaycanın təmsil edilməsi ilə bağlı bəzi məsələlər haqqında sərəncam imzalayıb. Sərəncama əsasən, Türk İnvestisiya Fondunun Rəhbərlər Şurasında Azərbaycandan Rəhbər iqtisadiyyat naziri (Mikayıl Cəbbarov), alternativ Rəhbər isə maliyyə naziri (Samir Şerifov) təyin edilib.

Türk İnvestisiya Fondunun türk dövlətlərinin qurduğu əsas ortaq maliyyə qurumuna çevrilməsi və fondun vəsaitlərinin birgə layihələrin həyata keçirilməsinə yönəl-

Birgə investisiya fondları türk dövlətlərinin iqtisadi integrasiya yoluna çevrilir

Gözləntilər Türk İnvestisiya Fondunun fəaliyyətinə digər türk dövlətlərinin də qoşulacağı istiqamətdədir

dilməsi nəzərdə tutulur. Fondun Nizamnamə kapitalı 500 milyon ABŞ dollarıdır. Bu kapital 5 ölkənin - Azərbaycan, Türkiyə, Qazaxıstan, Özbəkistan və Qırğızıstanın töhfələri (hər bir ölkə 100 milyon dollar) hesabına formalaşacaq.

Təşkilatın mənzil qərar-gahı İstanbulda yerləşəcək. Nizamnamə kapitalı hər birinin nominal dəyəri 50 min dollar olan 10 min ədəd səhmə bölünəcək. Nizamnamə kapitalı 350 milyon dollar və məbləğində ödənilmiş və 150 milyon dollar və məbləğində cəlb olunan səhmlərə bölünür.

Hər bir ölkə ödənilmiş səhmlərə görə 4 ödəniş həyata keçirəcək: ilkin ödəniş 5 milyon dollar, qalan ödənişlər müvafiq olaraq 18 milyon, 23 milyon və 24 milyon dollar (hər bir ölkə üçün cəmi 70 milyon dollar) təşkil edəcək. Cəlb olunan səhmlər çərçivəsində hər bir ölkənin payı 30 milyon dollar təşkil edəcək.

Sazişə əsasən Fond TDT-yə üzv ölkələrin iqtisadi potensialının inkişafına, eləcə də onlar arasında iqtisadi-ticarət əlaqələrinin möhkəmləndirilməsinə və birgə layihələrin həyata keçirilməsinə xidmət edəcək. Fond prezidenti, İdarə Heyəti, Direktorlar Şurası və baş direktordan ibarət olacaq.

Fondun qarşıya qoyulan məqsədə nail olmaq üçün investisiya fəaliyyəti ilə aşağı-

dakı funksiya və səlahiyyətləri həyata keçirməsi nəzərdə tutulur:

- regiondaxili ticarətin inkişafına yardım;
- layihələrin, xüsusilə mikro, kiçik və orta sahibkarlıq layihələrinin maliyyələşdirilməsi;
- beynəlxalq və milli maliyyə və inkişaf institutları, habelə ticarət palataları və özəl təşkilatlarla birgə əməkdaşlıq və maliyyələşdirmə;
- nəqliyyat və logistika zəncirlərinin, saxlama və istehsal imkanlarının genişləndirilməsinin dəstəklənməsi;
- dövlət-özəl tərəfdaşlıqda daxil olmaqla fiziki və rəqəmsal infrastrukturun yaradılması və modernləşdirilməsinin dəstəklənməsi;
- sənaye istehsalı, infrastruktur, nəqliyyat, kənd təsərrüfatı, informasiya-kommunikasiya texnologiyaları və turizm də daxil olmaqla, qarşılıqlı maraq doğuran sahələrdə inkişaf layihələrinin dəstəklənməsi;
- enerji səmərəliliyinə, bərpa olunan enerji mənbələrinə və ətraf mühitin mühafizəsinə sərmayə qoymaqla "yaşıl iqtisadiyyat"ın inkişafına töhfə verən layihələrin maliyyələşdirilməsi;
- zəruri hallarda investisiya layihələrinin hazırlanmasına köməklik və maliyyə dəstəyinin göstərilməsi və nəhayət, Fondun məqsədinə nail olmağa kömək edə biləcək di-

gər fəaliyyətlərin həyata keçirilməsi və digər xidmətlərin göstərilməsi.

Fondun Direktorlar Şurası hər təsisçidən 1 nümayəndə olmaqla 5 nəfərdən ibarət formalaşdırılır. Şura üzvünün yaşı təyinat gününə 35-dən aşağı, 60-dan yuxarı olmalıdır.

Fond və onun aktivləri iştirakçı dövlətlərin ərazisində bütün müsadirə tədbirlərindən, habelə icra və ya qanunvericilik hakimiyyətinin qərarı ilə sekvestrə, moratoriumdan və ya hər hansı formada müsadirədən immunitetə malikdir.

Fond və onun aktivləri, əmlakı, gəlirləri və bununla bağlı əməliyyatlar, o cümlədən rəsmi istifadə üçün idxal olunan mallar və nəqliyyat vasitələri saxlama və bu kimi xidmətlərə görə ödənişlər istisna olmaqla, bütün birbaşa və dolayı vergilərdən, gömrük rüsumlarından, rüsum və xərclərdən azaddır. Bu cür gömrük rüsumlarından azadolmalar Üzvlərin yuxarıda qeyd olunan istisnalardan hər hansı azadlığa mane olmayan və ya nəticələnməyən beynəlxalq öhdəliklərinə uyğun olaraq verəcək.

Üzv Dövlətlər valyutanın konvertasiyasına və Fond və ya onun hər hansı digər benefisiarları tərəfindən Üzv Dövlətlərin heç birində pulun qəbulu, saxlanması, istifadəsi və ya köçürülməsi ilə bağlı əməliyyatlara heç bir məhdud-

diyyət qoymur. Belə əməliyyatlar haqqında sənədlərin və məlumatların təqdim edilməsinə dair müntəzəm tələblər məhdudiyyət hesab edilmir.

Azərbaycan ötən il Azərbaycan-Özbəkistan İnvestisiya Şirkəti (Fond) və Azərbaycan-Qırğız İnkişaf Fondunun qurulmasına büdcədən 212,5 milyon manat ayırıb. Bu barədə məlumat Azərbaycanın 2023-cü il dövlət büdcəsinin icrasına dair hesabatda əksini tapıb.

İqtisadçı-ekspert Eldəniz Əmirovun "Yeni Məsavat"a dediyinə görə, Azərbaycan Prezidenti Türk İnvestisiya Fondunun yaradılmasını nəzərdə tutan sazişi ötən ilin mayında imzalayıb: "Fond Azərbaycan, Türkiyə və Türkmənistan istisna olmaqla, Mərkəzi Asianın türk dövlətlərinin birgə təsisatıdır. Burada əsas məqsəd regiondaxili ticarət əlaqələrini genişləndirmək və iqtisadi fəaliyyəti dəstəkləmək vasitəsilə iştirakçı dövlətlərin iqtisadi inkişafına töhfə verməkdir. Fond mikro, kiçik və orta sahibkarların layihələrinə üstünlük verəcək. Beynəlxalq və maliyyə institutları, o cümlədən ticarət palataları və özəl müəssisələrlə əməkdaşlıq, dövlət-özəl tərəfdaşlığı daxil olmaqla rəqəmsal infrastrukturun yaradılması, kənd təsərrüfatı, sənaye, nəqliyyat və digər sektorlar dəstəklənəcək".

Türk İnvestisiya Fondu, həmçinin digər türk dövlətləri ilə Azərbaycanın birgə formalaşdırıldığı fondlar bilavasitə ölkələr arasında iqtisadi əlaqələrin dərinləşməsi, birgə layihələrin reallaşdırılması yolu ilə qarşılıqlı münasibətlərin inkişaf etdirilməsi məqsədi daşıyır. Belə fondlar vasitəsilə maliyyələşdirilən birgə proqramlar türk dövlətlərinin ortaq regional və beynəlxalq əhəmiyyətli layihələrinin icrası baxımından da əhəmiyyət kəsb edir. Gözləntilər Türk İnvestisiya Fondunun fəaliyyətinə digər türk dövlətlərinin də qoşulacağı istiqamətdədir. Nəzərə alsaq ki, Fond məhz Türk Dövlətləri Təşkilatının qərarı ilə yaradılıb, bu perspektivin elə də uzaq olmadığından xəbərdar olmaq lazımdır.

Qeyd edək ki, 2024-cü ilin 1-ci rübündə türk dövlətlərinin ÜDM-i 518,4 milyard ABŞ dolları, ticarət dövriyyəsi 285,7 milyard ABŞ dolları təşkil edib. 2024-cü ilin ilk rübündə iqtisadi artım Türkiyədə 5,7 faiz, Azərbaycanda 4 faiz, Özbəkistanda 6,2 faiz, Qırğızıstanda 8,8 faiz, Qazaxıstanda 3,7 faiz, Macarıstanda 1,1 faiz, Şimali Kipr Türk Respublikasında 3,5 faiz və Türkmənistanda 6,3 faiz olub ki, bununla da Türk dövlətlərinin iqtisadi artımı orta hesabla 4,9 faiz qeydə alınıb (İTKM, Türk İqtisadi İcmalı).

Azərbaycanda iqtisadi artım neft və qaz sektoru ilə yanaşı, qeyri-neft sektorunda, xüsusilə kənd təsərrüfatı və istehsalatda qeydə alınıb. Qazaxıstan iqtisadiyyatında mədənçixarma və tikinti sahələrində nəzərəcarpan artım və inflyasiyanın sabitliyi müşahidə edilib. Qırğızıstanda mədənçixarma və xidmət sektorlarında birbaşa xarici investisiyaların (BXİ) axınının artması müşahidə olunur. Türkiyə iqtisadiyyatı 2024-cü ilin 1-ci rübündə daxili tələbatın yüksəlməsi və ixracın canlanması nəticəsində 5,7 faiz artıb, işsizlik səviyyəsi 9,8 faizə enib ki, bu da əmək bazarı şəraitinin yaxşılaşdığını göstərir. Türkmənistan iqtisadiyyatı infrastruktur investisiyalar və qaz ixracı ilə dəstəklənən artım sayəsində fiskal sabitliyi təmin edib ki, təbii qaz ixracından artan gəlirlər hesabına fiskal profisitə malik olub.

Özbəkistanda infrastruktur və istehsalat yönəli investisiyalar hesabına güclü iqtisadi artım qeydə alınıb və iqtisadiyyatın dayanıqlılığını gücləndirən xarici ehtiyatların payının çoxalmasını təmin edib. Macarıstan iqtisadiyyatı sənaye istehsalı və ixracı ilə dəstəklənən artım nümayiş etdirib, dövlət borcunun azalması, fiskal dayanıqlılığın yaxşılaşması baş verib. Şimali Kipr isə turizm və tikinti fəaliyyətləri hesabına artım əldə etməklə iqtisadi fəallığını yüksəldib.

□ **Dünya SAKİT,**
"Yeni Məsavat"

• srail və Həmas girovların azadlığa buraxılması və atəşkəslə bağlı çərçivə üzərində razılaşılıb. Bu barədə “Washington Post” məlumat yayıb.

Bildirilib ki, tərəflər hazırda bu çərçivənin necə tətbiq ediləcəyinin detallarını müzakirə edirlər.

Nəşrin məlumatına görə, əsas addım hər iki tərəfin razılaşmanın ikinci mərhələsində Qəzzada Fələstin Muxtariyyətinin dəstəklədiyi qüvvə tərəfindən müvəqqəti hökumətin qurulmasının qəbul edilməsinə razılaşması olub. Qeyd olunub ki, razılaşmaya əsasən, Həmas girov götürdüyü kişi hərbiçiləri sərbəst buraxacaq, hər iki tərəf İsrail qüvvələrinin Qəzzadan çəkilməsi ilə toqquşmalara daimi son verməyə razılaşacaq. Razılaşmaya əsasən, müvəqqəti hökumətin qurulması nəticəsində Qəzzada nə Həmas, nə də İsrail idarəçiliyi olacaq.

Qeyd olunub ki, Qəzzanın təhlükəsizliyini ABŞ-nin təlim keçdiyi və mülayim ərəb ölkələri tərəfindən dəstəklə-

Qəzza ilə bağlı razılıq

əldə olundu, yoxsa... - rəylər

Siyasi şərhçi: “Əgər Rusiya və Çin İsrailə qarşı təzyiqləri daha da artırıbsalar...”

nümayəndələr göndərdim”, - Bayden bildirib.

O, həmçinin qeyd edib ki, razılaşmada hələ də boşluqlar var, lakin ümumilikdə müsbət tendensiya müşahidə olunur.

“Bu razılaşmaya nail olmaq və bu müharibəni bitirmək əzmindəyəm”, - ABŞ lideri vurğulayıb.

Qəzza ilə bağlı bu razılaşmanı həlləedici, müharibənin başa çatması kimi qiymətləndirmək olarmı? Yoxsa bu,

hələrdən... Heç bir investor savaşa gedən ərazilərdəki layihələrə pul yatırmaq istəməz. Bu səbəbdən, İsrail lob-bisi düşdüyü dalandan çıxıbilmir. Ona görə də böyük güclər İsrailə təzyiqləri artırblar. Əgər Rusiya və Çin İsrailə qarşı təzyiqləri daha da artırıbsalar, o zaman ilin sonuna qədər Fələstin zolağında və Qəzzada sülhə nail olmaq mümkünür. BMT Təhlükəsizlik Şurasının 5 daimi nümayəndəsindən ikisinin bu

hər iki qütbə neytral mövqedə dayanan bir administrasiya Fələstində idarəçiliyi ələ ala və sülh prosesini daha da inkişaf etdirə bilər”.

AĞ Partiya başqanının müşaviri, siyasi şərhçi Azər Hüseynov Qəzza münaqişəsinin hər kəsi yorduğunu söylədi: “Tam razılaşma əldə edilənə qədər nə isə söyləmək çətindir. Nə üçün? Çünki Yaxın Şərqdə, xüsusilə Fələstin məsələsində çox oyunçu iştirak edir. Məsələn, Amerika.

Papuaşvili: “Gürcüstan 16 ildir NATO-nun “Açıq qapı”sının qarşısında dayanıb”

Gürcüstan 16 ildir NATO-nun “Açıq qapı”sının qarşısında gözləyir, lakin bu müddət ərzində heç bir əlavə qərar qəbul edilməyib. APA-nın Tbilisi müxbiri xəbər verir ki, bunu Gürcüstan parlamentinin sədri Şalva Papaşvili Şimali Atlantika Alyansının Gürcüstan və Ukraynaya münasibətini qiymətləndirərək deyib.

“Eduard Şevardnadzenin sözləri indi də aktualdır: “Açıq qapı”nın önündə çox duran adam yelçəkəndən soyuqlaya bilər”. NATO üzvü ölkələr düşünməlidirlər ki, təhlükəsizlik vədləri deyil, qərarlarla təmin edilir. Təəssüf ki, biz bunu görmüşük, Ukrayna ilə bağlı heç bir əlavə qərar qəbul edilməyib. Onlar Ukrayna və Gürcüstan barəsində 16 il əvvəl deyilmiş şeyləri təkrarlayıblar ki, Ukrayna NATO-nun üzv ola bilər. Bunun nə vaxt, necə baş verəcəyi qeyri-müəyyəndir. Baxmayaraq ki, Ukrayna 2 ildən çoxdur Avropanın müdafiəsi üçün vuruşur. Baxmayaraq ki, cəsur Ukrayna xalqı 2 ildən çoxdur Rusiya qoşunlarını dayandırmmaq üçün cəbhədədir, biz Ukrayna ilə bağlı heç bir əlavə qərar görməmişik”, - Papaşvili qeyd edib.

nən qüvvələr təmin edəcək. 2500 nəfərlik bu qüvvələr isə İsrail tərəfindən yoxlanılmış Fələstin Muxtariyyətinin tərəfdarlarından ibarət olacaq. İsrail və Fələstinin HƏMAS radikal hərəkatı Qəzza zolağında atəşkəs razılaşması planı üzrə razılığa gəliblər, lakin təfərrüatlar hələ də işlənib hazırlanmalıdır.

“Report” xəbər verir ki, bunu ABŞ Prezidenti Cozef Bayden NATO-nun Vaşinqtonda keçirilən sammitindən sonra keçirilən mətbuat konfransında deyib.

“Altı həftə əvvəl mən BMT Təhlükəsizlik Şurası və Yeddiçilik Qrupu tərəfindən təsdiqlənən müfəssəl plan hazırladım. Bu plan İsrail və HƏMAS-la razılaşdırılıb, təfərrüatları işləmək üçün bölgəyə

müvəqqəti bir işdir?”

Sabiq deputat, siyasi təhlilçi Sona Əliyeva İsrailə beynəlxalq aləmdən gələn təzyiqlərdən danışdı: “Hazırda dünyanın bir çox güc mərkəzləri Fələstin dövlətinin yaradılması üçün İsrail dövlətinə təzyiqləri artırblar. Hətta son dövrlərdə ABŞ və bəzi Qərb ölkələri də Fələstin dövlətinin yaradılması üçün İsrailə müəyyən diplomatik kanallar vasitəsilə təzyiqlər göstərir. Düşünürəm ki, Qəzza zolağında savaşa bitməsinə hazırda daha çox Rusiya və Çin istəyir. Çünki bu ərazilərdən yeni iqtisadi marşrutların keçməsi müzakirə mövzudur. Söhbət meqa layihələrdən gedir. Çindən Braziliya sahillərinə, ABŞ-a qədər uzanacaq layi-

şə qol qoyması ABŞ və Amerika İsrailin müttəfiqidir. Eyni zamanda, yerli bölgə monarxiyaları ilə müttəfiqdir. İsrailin Qəzza məsələsində uduzmasını istəməz. Həm də, ərəb dünyasında da nüfuzunun itməsindən narahatdır. Ona görə Amerika bu iki nöqtəni Osloda birləşdirdiyi kimi birləşdirmək istəyir. Amma çətindir. Digər oyunçu Rusiya. Rusiya Suriyanın müttəfiqidir. Amerikanın Yaxın Şərqi başının çox qarışmasını istəyir. İsraili Qəzzada tənqid etdi. Amma öz daxilində yəhudi diasporu güclüdür. İstənilən halda onu özü ilə düşmən etmək istəmir Rusiya hakim elitası. Amma ərəb dünyası ilə dostluğu itirmək istəmir. İran bölgənin assimetrik aktorları üzərində ən çox təsiri olan qüvvədir. Hizbullah və HƏ-

MAS-ın silahlı qanadı üzərində təsiri güclüdür. Ona görə Fəthin gücləndirilməsini istəməz. İran yerli hərbi oyunçular üzərində Türkiyədən də təsirlidir. Türkiyə daha çox HƏMAS-ın siyasi qanadına təsir edir. Eyni zamanda, Ərdoğanın siyasi olaraq nüfuzu ərəb dünyasında güclüdür. Bütün bunlarla belə Qəzza münaqişəsi bütün oyunçuları yorubdur. Lakin hamı maksimum mənfəətlə çıxmaq istəyir. Ancaq bu müharibənin dəhşət yükü yenə Fələstin xalqının üzərindədir. Humanitar bir fəlakət içindədir Qəzza. Hər halda atəşkəs Fələstin xalqına lazımdır”.

MAS-ın silahlı qanadı üzərində təsiri güclüdür. Ona görə Fəthin gücləndirilməsini istəməz. İran yerli hərbi oyunçular üzərində Türkiyədən də təsirlidir. Türkiyə daha çox HƏMAS-ın siyasi qanadına təsir edir. Eyni zamanda, Ərdoğanın siyasi olaraq nüfuzu ərəb dünyasında güclüdür. Bütün bunlarla belə Qəzza münaqişəsi bütün oyunçuları yorubdur. Lakin hamı maksimum mənfəətlə çıxmaq istəyir. Ancaq bu müharibənin dəhşət yükü yenə Fələstin xalqının üzərindədir. Humanitar bir fəlakət içindədir Qəzza. Hər halda atəşkəs Fələstin xalqına lazımdır”.

Ədalət, Hüquq və Demokratiya Partiyası sədrinin müavini Niyaməddin Orduxanlı bu qərarın uzunmüddətli olacağına inanır: “İsrail və Həmas qüvvələrinin razılıq əldə edilməsi nəticəsində atəşkəsin əldə olunması və girovların azad olunmasına dair razılığa gəlməsi xəbəridir. Hər iki tərəfdən on minlərlə günahsız və dinc insanlar

həyatlarını itiriblər, minlərlə insan şikəst olub və saysız hesabsız evlər viran qoyulub. Heç bir müharibə xalqlara xeyir gətirməyib. Azərbaycan dövləti müharibənin başladığı ilk gündən ən doğru mövqə nümayiş etdirdi. Beynəlxalq hüququn imkan verdiyi çərçivədə məsələnin həll olunmasının tərəfdarı olduğunu bəyan etdi. Yayılan məlumatlar həqiqəti əks etdirirsə, yəni beynəlxalq qüvvələrin nəzarəti ilə təhlükəsizliyin təmin olunması üçün ilkin mərhələdə ən doğru qərardır. Bu o deməkdir ki, müharibə dayanacaq. Müzakirələr masa üzərində aparılacaq. Optimal yollar axtarılacaq. Günahsız körpələr həyatlarını itirməyəcək. Arzu edək ki, baş vermiş proses bir daha müharibənin olmamasına gətirib çıxaracaq. Çox təəssüf ki, bu münaqişə artıq 60 ilə yaxındır ki, sülh davam edir. Ümid edək ki, müvəqqəti olmayacaq”.

□ **Cavanşir ABBASLI,**
“Yeni Müsavat”

Azyaşlımı təhqir edən tərbiyəçi işdən çıxarıldı, müdürün səlahiyyətlərinə xitam verildi

310 nömrəli uşaq bağçasında tərbiyəçi-müəllimin uşağa qarşı uyğunsuz davranışı ilə bağlı araşdırma aparılıb.

Bu barədə APA-nın sorğusuna cavab olaraq Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsindən məlumat verilib.

Bildirilib ki, təlim-tərbiyə prosesinə uyğun olmayan bu kimi halların yolverilməzliyi nəzərə alınaraq tərbiyəçi-müəllim vəzifəsindən azad edilib:

"Həmçinin Əmək Məcəlləsinin müvafiq maddəsinə əsasən 310 nömrəli uşaq bağçası müdürünün səlahiyyətlərinə xitam verilib".

"Məktəbəqədər təhsil müəssisələrində müvafiq məsələlərin tənzimlənməsi zamanı uşaqların psixoloji zərər görməməsi əsas amil kimi diqqət mərkəzində saxlanılır, bu istiqamətdə zəruri maarifləndirmə işləri görülür", - deyərək məlumatda qeyd edilib.

Bulvarda skuter sürmək qadağan edildi

Bakıda Dənizkənarı Bulvar ərazisində skuterlərin istifadəsi qadağan edilib.

Bu barədə "Qafqazinfo"ya nəqliyyat sahəsində ekspert Aslan Əsədov məlumat verib.

Onun sözlərinə görə, bulvar ərazisində fəaliyyət göstərən skuterlərlə bağlı qeyri-rəsmi qadağa bu gündən etibarən tətbiq olunur: "Bu məsələ ilə bağlı Dənizkənarı Bulvar İdarəsi tərəfindən rəsmi açıqlama verilmir. Amma bildiyimizə görə, bulvarda fəaliyyət göstərən sahibkarların arendalanı ləğv olunub. Yalnız bulvara aid olmayan kənar ərazilərdə skuter sürmək olar".

Ekspert həmçinin əlavə edib ki, oxşar hal əvvəllər də yaşanıb. Bundan əvvəlki illərdə də bir neçə dəfə bulvar ərazisində skuterlərin hərəkətinə mədudiyyət qoyulub.

Saytımızın əldə etdiyi məlumata görə, bulvarda skuterlərin qadağan olunması qərarı həmin ərazidə fəaliyyət göstərən operatorlar tərəfindən verilib.

İstirahət məkanlarında sürətli skuterlərin sürülməsi mütəmadi olaraq piyadaların, xüsusilə uşaqların zədələnməsi ilə nəticələnir. Bu baxımdan bulvarda skuter sürməyin yasaqlanması təqdir olunmalıdır.

2024-2025-ci tədris ilində VI sinif üzrə coğrafiya, VII sinif üzrə isə kimya, fizika, biologiya fənləri yeni məzmununda tədris olunacaq.

Bunu Elm və Təhsil Nazirliyinin Məktəbəqədər və ümumi təhsil siyasəti şöbəsinin müdiri Vəfa Yaqublu

deyib.

Şöbə müdürünün sözlərinə görə, bu dərslilər yeni konsepsiya əsasında tərtib olunub: "Yeni dərslilər fənnin, elmin həyata tətbiqi məsələlərini qabardır və izafi nəzəri bilikləri azaldır.

Misal olaraq, yeni coğrafiya dərsliliyi şagirdə məkan anlayışını sadə yolla izah etməklə başlayır. Bu vəsaitlərin hazırlanmasında Sinqapurun dərslilik hazırlığı sahəsində qabaqcıl institutları kömək edib".

Nazirlik rəsmisi xatırladı ki, ötən illərdə informatika fənni bir sıra məktəblərdə yeni məzmununda tədris olunub: "Burada şagirdlərə

deməkdir.

Təhsil eksperti Kamran Əsədovla yeniliyin yarada biləcəyi çətinlikləri müzakirə etdik. "Yeni Müsavat" açıqlamasında ekspert bildirdi ki, dərslilərdə təkcə, dizayn və formanın deyil, informasiya yükü və akademik ifadələrin də dəyişməsi nəsilər arasında zənciri qırır: "Artıq bir neçə ildir ki, orta ümumtəhsil mək-

cək. Bu, gələcəkdə qəbul imtahanlarında çətinlik yaradacaq, həmçinin hazırlıq kurslarında dərs keçən müəllimlər üçün ziddiyyət ortaya çıxacaq. Odur ki, bu yaxşı hal deyil. Təbii ki, pilot olduğu üçün müvafiq qurumların bu məsələləri nəzarətdə saxlayacağına inanıram".

Ekspert hesab edir ki, fənlərin yeni məzmununda təd-

ğirlər, tenderə daxil olurlar. Amma tenderdə qalib gələn dərsliliyin müəllifləri aşağı sinif dərslilərləndən, yaxud digər fənlərdən xəbərdar olmur. Çünki dərsliliyin yazılmasında ilk meyar fənlərarası və siniflərarası əlaqənin qurulmasıdır. 4 yeni məzmununda yazılacaq dərslilik aşağı siniflərinkindən ciddi şəkildə fərqlənməməlidir ki, şagirdlərdə çaşqınlıq yarat-

4 fənn yeni məzmununda tədris olunacaq - fərq nədir, təsirləri nə olacaq...

Təhsil eksperti dərslilik mərkəzinin yaradılmasını təklif edir

təkcə nəzəriyyə deyil, praktik kodlaşdırma bacarıqları da öyrədilir. Bundan başqa, təbiət fənlərinin tədrisinə ayrılan vaxt və həcm artırılıb. STEAM məşğələlərinin keçirilməsi də məzmununda yeniliklərə aiddir. Xeyli məktəbdə STEAM laboratoriyaları var və bu sahədə əhatəlilik genişləndirilir.

Riyaziyyat və Azərbaycan dili fənlərinin məzmunu ilə bağlı təkmilləşdirmələr davam edir. Əgər əvvəllər Azərbaycan dili fənninin tədrisində şagirdlərə əsasən dil qaydalarını öyrədirdiksə, indi dünyada qəbul olunduğu kimi, dörd əsas məsələni öyrədirik: dinləyib-anlama, oxuyub-anlama, danışma və yazı. Dil qaydaları isə bu istiqamətləri öyrənmək üçün zəruri bilikləri verməlidir. I-V sinif Azərbaycan dili dərsliləri bu istiqamətdə hazırlanır.

Eyni hal riyaziyyat fənninə də aiddir. Azərbaycanca riyaziyyat elmi və onun məktəbdə tədrisi hər zaman güclü olub, amma riyaziyyat tətbiqi xarakter daşımayıb. Riyaziyyat fənni üzrə çoxlu misallar həll olunur, ancaq eyni misalın məntiqi hansısa məsələyə, konkret həyati situasiyaya aid olanda şagird cavabı tapa bilmir. Hazırda riyaziyyat fənninin məzmunu şagirdə həyati məsələlərlə riyazi termin və formulları öyrətmək üzərində qurulur".

Uzun illərdir orta məktəblərdə yeni, bir-birinə zidd olan qaydalar tətbiq olunur. Bu isə şagirdlər üçün həm də problemlər

təblərində 5-ci və 6-cı siniflərdə təbiət dərsləri keçilir. Təbiət fənni daxilində coğrafiya, biologiya, fizika və kimya fənlərinin birləşmiş halda tədrisi yeni dərslilikləri zəruri edir. Yəni indiki 6-cı, 7-ci sinifə keçən uşaqlar üçün əvvəlki illərdə istifadə olunan təbiət dərsliliyi digər siniflərdə istifadə olunan coğrafiya, fizika, biologiya, kimya fənni ilə kifayət qədər ziddiyyət təşkil edir. 4 fənnin yeni məzmununda tədris olunması ona görə baş verir ki, həmin fənlər aşağı siniflərdə təbiət fənni adı altında tədris olunur. Bu qəbul imtahanlarında kifayət qədər çətinlik yaradacaq. Belə ki, Dövlət İmtahan Mərkəzi (DİM) test tapşırıqlarını hazırlaya bilməyəcək. Yəni 5-ci və 6-cı siniflərdə təbiət fənni keçən uşaqlar 7-ci sinifdən ayrıca coğrafiya, fizika, biologiya fənni keçirlər. Amma onlarla bərabər oxuyan uşaqlar digər siniflərdə bu fənləri daha geniş keçirlər. Yəni bu yeni 4 fənn məzmunu baxımından biraz fərqlənə-

risi zəruridir, çünki ümumtəhsil məktəblərində istifadə olunan dərsliliklərin əksəriyyəti şagirdlərin yaş xüsusiyyətinə və psixologiyasına uyğun deyil: "Tədris üçün ifadələr akademikdir. Şagirdlər bu dərslilikləri təkbəşinə öyrənmə bilmirlər. Yeni məzmununda tədris olunacaq fənlər şagirdlərə müəllim olmadan öyrənməyi, tətbiq etməyi, müqayisə etməyi, təhlil etməyi öyrətməlidir və bu bacarıqları formalaşdırmalıdır. Bu mənada Cənubi Koreya, Sinqapur, Türkiyədə istifadə olunan dərsliliklər şagirdlərə daha uyğundur. Odur ki, bu ölkələrin təcrübəsindən də faydalanmaq olar. Yeni dərsliliklər məzmun baxımından daha rahat, daha anlaşılmalıdır. Dərsliliyi yazan müəlliflər həmin dərsliliklərin aşağı siniflər üçün olan məzmunundan xəbərdar olmalıdır. Yeri gəlmişkən, hesab edirəm ki, dərslilik mərkəzi yaradılmalıdır. Bu gün dərsliliklərin hazırlanması üçün Elm və Təhsil Nazirliyi sifariş verir, nəşriyyatlar müəlliflərdən ibarət komanda y-

masın. Xüsusilə bura coğrafiyanı aid etmək olar. Elə informasiya var ki, şagirdlər üçün yeni olacaq, amma əvvəlki informasiya ilə ziddiyyət təşkil etməməlidir. Çünki həmin uşaqlar sonradan qəbul imtahanına gedəcəklər. Ən azı şagirdlərə keçilməyən mövzular tədris materiallarından birmənalı şəkildə çıxarılmalıdır. Uşaqları Allahın ümidinə buraxmamalıyıq. Dərsliliklər elə məzmununda olmalıdır ki, şagirdlər müəllim olmadan da mövzuları öyrənmə bilsinlər. Bu dərsliliklər yazılmamışdan öncə müəllimlər üçün təlimlər keçilməlidir ki, müəllimlər dərslilikləri birinci özləri mənimsəyə bilsinlər. Tədris ili sentyabrın 15-də başlayır. Müəllim dərsliliklə şagirdlərlə bərabər tanış olur. Müəllimlər proqram qurmalı, kurikulumda hansı məzmun standartını tətbiq edəcəyini bilməlidir. Dərsliliklər ən azı elektron variantda öncədən müəllimlərə göndərilməlidir ki, məzmunu mənimsəyə bilsinlər".

□ Nigar HƏSƏNLİ, "Yeni Müsavat"

Nazirlər Kabineti “Əmək pensiyalarının təyin edilməsi, hesablanması, yenidən hesablanması, bir növdən başqa növə keçirilməsi və ödənilməsi Qaydası”nda dəyişiklik edib.

Yeni dəyişiklik pensiyaçılara necə təsir edəcək və kimlərin pensiyası artırılacaq?

“Kabinetin son qərarı “Əmək pensiyaları haqqında” Qanunda müzakirə edilən dəyişikliklər ilə bağlıdır və bununla da pensiyaların hesablanması qaydasına əlavələr gətirir”.

“Yeni Müsavat” bildirir ki, bu sözləri iqtisadçı-alim Vüqar Bayramov qeyd edib.

O bildirib ki, Nazirlər Kabinetinin təsdiq etdiyi yeni qaydalar pensiyalar hesablanan zaman hərbi qulluqçularımız üçün xidməti yaşının dəyişdirilməsini nəzərdə tutmaqla yanaşı, qanunverici dəyişikliklər pensiya məbləğlərinin hesablanması mexanizmini də yeniləyir:

“Əmək pensiyaları haqqında” Qanunda edilən dəyişikliklərə əsasən, minimum xidmət müddətinə görə (qulluq stajına görə) əlavənin faizi 50-dən 65-ə qaldırılır. Eyni zamanda, 25 ildən yuxarı hərbi xidmətin hər ili üçün müvafiq təminat xərcliyinin - 2 faizi (müdafiə sistemində xidmət edən şəxslər üzrə isə - 3 faizi) miqdarında əlavə olunacaq. Bu o deməkdir ki, əgər əvvəlki qaydalarla qulluq stajına görə əlavənin 50 faizi götürülürsə, yeni dəyişikliklərlə bu rəqəm 65 faiz olacaq. Bu da birbaşa pensiya məbləğinin artmasına xidmət edəcək. Bu o deməkdir, bu şərtlərlə daxilində pensiyaya çıxan hərbiçilərimizin pensiyalarında artım olacaq”.

Vüqar Bayramov qeyd edib ki, dəyişikliklərə əsasən, 1 yanvar 2024-cü ilədək xid-

mət müddətinin ən azı 17 ili tamam olan hərbiçilərimiz 20 il tamam oldandan sonra pensiyaya çıxmaqla bəzilər:

“Yeni, əgər hərbiçimiz 17, 18 və ya 19 il qulluq edib və ya 25 deyil, 20 xidmət ilindən sonra pensiyaya çıxmaq istəyirsə, qanun buna imkan yaradacaq. Bu zaman hərbiçimiz öz istəyindən asılı olaraq ya 20 xidmət ili tamam olanda pensiyaya çıxmaqla və ya 25 il qulluq edib daha yüksək məbləğlə pensiya hüququ qazana bilər. Bununla da pensiyaya çıxmağa 3 ili qalan hərbiçilərimiz üçün seçim təklif olunur və qulluq müddəti ilə bağlı dəyişikliklər onlara təsir etmir.

Digər tərəfdən, müddətdən artıq həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçuları, gizirlər və miçmanlar üçün dinc dövrdə həqiqi hərbi xidmətdə olmağın son yaş həddi 45-dən 48-ə artırılır”.

Vüqar Bayramov həmçinin vurğulayıb ki, bu dəyişikliyin əsas məqsədi adətən hərbi qulluqçuların hərbi qulluqçu kimi pensiyaya çıxmaq üçün minimum xidmətkeçmə müddətində (25 təqvim ili ərzində) hərbi xidmətdə olmalarının təmin edilməsi, habelə onların təcrübəsindən daha səmərəli və uzun müddət yararlanmaqdır.

Iqtisadçı Xəlid Kərimli isə qeyd edib:

“Burada kimlərinə pensiyalarının artırılmasından söhbət getmir. Burada söhbət hərbi qulluqçulardan gedir. Belə ki, əvvəllər hərbi qulluqçular 20 ildən sonra pensiyaya çıxırdırlarsa, bu müddəti artıq 25 il ediblər. Yeni, əslində burada məsələ bir qədər çə-

Yeni qaydalar təsdiq olundu - kimlərin pensiyası artacaq...

Deputat: “Pensiyaya çıxmağa 3 ili qalan hərbiçilərimiz üçün seçim təklif olunur və...”

tinləşdirilib.

Onu da qeyd edim ki, bununla bağlı qərar 2023-cü ildə olub, sadəcə bu günlərdə qüvvəyə minib. Yeni, yeni dəyişiklik deyil”.

Qeyd edək ki, baş nazirin imzaladığı yeni qərara əsasən, hərbi xidmətdən buraxılanadək 25 təqvim ili və daha çox hərbi xidmət etmiş hərbi qulluqçular; hərbi xidmətdən yaşa görə buraxılmış, buraxıldığı günə 30 təqvim ili və daha çox ümumi iş stajı olan, bu stajın azı 15 ilini hərbi xidmətdə keçirmiş şəxslər; hərbi xidmətdən xəstəliyinə və ya

səhətinin məhdud imkanlarına, habelə ştatların ixtisarına görə buraxılmış və buraxıldığı gün 48 və daha çox yaşı, 30 təqvim ili və daha çox ümumi iş stajı olan, bu stajın azı 15 ilini hərbi xidmətdə keçirmiş şəxslər; hərbi xidmət müddəti 15 il və daha çox olmaqla Çernobil AES-də qəzanın nəticələrinin aradan qaldırılması işlərində köçürmə zonasında iştirak etmiş hərbi qulluqçulara 2017-ci il iyulun 1-dən sonrakı dövrdə əmək pensiyasının təyinatı zamanı Qanunun 20.14.1-ci maddəsində nəzərdə tutul-

muş qaydada əlavələr müəyyən edilərkən 25 ildən (Qanunun 2024-cü il yanvarın 1-dək qüvvədə olan normaları əsasında əmək pensiyası təyin edilməklə münasibətdə 20 ildən) və “Əmək pensiyaları haqqında” qanunun 20.14.4-cü maddəsində nəzərdə tutulmuş qaydada əlavələr müəyyən edilərkən 15 ildən yuxarı hərbi xidmətin (hərbi xidmətin güzəştli sayılan hissəsi nəzərə alınmaqla) 2017-ci il iyulun 1-dək olan dövrünün hər ili üçün müvafiq təminat xərcliyinin 3 faizi miqdarında, həmin tarixdən son-

rakı dövrünün isə hər ili üçün (il tam olmadıqda isə natamam ildəki iş stajı aylarının sayına mütənəsib olaraq hesablanmaqla) 2 faizi (Azərbaycan Respublikasının Müdafiə Nazirliyi sistemində xidmət edən şəxslər istisna olmaqla) miqdarında hesablanacaq.

Əvvəl bu müddət 20 il idi. Dəyişikliklə, həmçinin Qaydaya aşağıdakı 5.11-ci bənd əlavə edilib:

“Hərbi xidmətdən buraxılarkən 25 təqvim ili hərbi xidmət müddətini tamamlamamış aşağıdakı hərbi qulluqçulara güzəştli şərtlərlə yaşa görə əmək pensiyası Qanunun 2024-cü il yanvarın 1-dək qüvvədə olan normaları əsasında hərbi xidmətdən buraxıldığı gündən təyin edilir:

- 2024-cü il yanvarın 1-dək 20 təqvim ili və daha çox hərbi xidmət etmiş;

2024-cü il yanvarın 1-dək azı 17 təqvim ili hərbi xidmət etmiş və hərbi xidmətdən buraxılanadək 20 təqvim ili hərbi xidmət müddətini tamamlamış.”.

Bu Qərar 2024-cü il yanvarın 1-dən tətbiq edilir.

□ **Xəlidə GƏRAY,**
“Yeni Müsavat”

Birdəfəlik ödəmə təyin edilən şəhid ailələri üzvlərinin sayı açıqlanıb

POSTMÜHARİBƏ

ŞƏHİD AİLƏLƏRİ VƏ MÜHARİBƏ İŞTİRAKÇILARINA SOSIAL DƏSTƏK

128 min şəxsə 350 min xidmət

Prezident, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycan Ordusunun möhtəşəm Zəfər əldə etdiyi 44 günlük Vətən müharibəsindən sonrakı dövrdə dövlət başçısının tapşırıqları əsasında şəhid ailələri üzvləri və mü-

haribə iştirakçıları ilə bağlı həyata keçirilən genişmiqyaslı sosial dəstək paketinin icrası uğurla davam etdirilib.

Bu barədə APA-ya Əmək və Əhəlinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyindən bildirilib.

Qeyd edilib ki, nazirlik tə-

rəfindən həmin sosial dəstək paketi çərçivəsində postmüharibə dövründə:

- şəhid ailələri üzvləri və müharibə veteranları olan 105 min şəxsə 118 min aylıq sosial ödəniş, 23,2 min şəxsə birdəfəlik ödəmə təyin olu-

nub;

- şəhid ailələri, müharibə ilə əlaqədar əlilliyi olan şəxslərin mənzillə təminatı proqramı 5 dəfə genişləndirilib, onlara 6 072 mənzil və fərdi ev, müharibə ilə əlaqədar əlilliyi olan şəxslərə 528 avtomobil təqdim edilib;

- şəhid ailələri üzvləri və müharibə iştirakçıları olan 11 min şəxsə 65,6 min sosial-psixoloji dəstək və reabilitasiya xidməti göstərilir;

- müharibə ilə əlaqədar əlilliyi olan 2 173 şəxs 58,7 min reabilitasiya vasitəsi, o cümlədən 476 şəxs 572 ədəd yüksək texnologiyalı müasir protezlə təmin olunub;

- şəhid ailələri üzvləri və müharibə iştirakçıları olan 22 min şəxsin məşğulluğu təmin edilib, o cümlədən 10,6 min şəxs özünüməşğulluq proqramına cəlb olunub;

Qiymətləndiricilər növbədənənar konfransa gedir

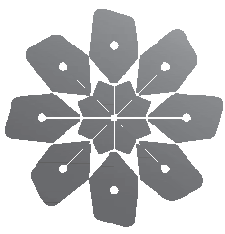
Azərbaycan Qiymətləndiricilər Cəmiyyətinin İdarə Heyətinin 03 iyul 2024-cü il tarixli iclasında Cəmiyyətin mövcud fəaliyyəti, görülən işlər, problemlər, nöqsanlar və müzakirəsi vacib olan digər məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb. Sonda AQCC-nin İdarə Heyətinin 9 üzvündən 7-nin (5-i təsisçi olmaqla) qərarı ilə növbədənənar konfransın keçirilməsi zəruri hesab edilib.

Daha sonra konfransın keçirilməsi ilə bağlı 5 nəfərdən ibarət Təşkilat Komitəsi yaradılıb.

Təşkilat Komitəsindən Musavat.com-a verilən məlumata görə, konfransın 19 iyul 2024-cü tarixində Bakı şəhərində keçirilməsi nəzərdə tutulur. Hazırda Təşkilat Komitəsi tədbirin təşkili ilə bağlı müvafiq hazırlıq işlərini həyata keçirir.

Postmüharibə dövründə qeyd olunan sosial dəstək paketi 128 min şəxsi əhatə

edərək, onlara dəstək yönümlü 350 min xidmət göstərilir.

**Azərbaycan
Respublikasının
Medlanın İnkişafı
Agentliyi**

Azad sahibkarlığın və liberal iqtisadiyyatın təşviqi

Dünya mərkəzi banklarının 2021-ci ildən etibarən yüksək inflyasiya ilə mübarizə üçün həyata keçirdikləri sərt monetar siyasət global birbaşa xarici investisiyaların həcmində azalmaya səbəb olub. 2024-cü il Dünya İnvestisiya Hesabatına görə, iqtisadi yaşıllaşma və artan geosiyasi gərginlik fonunda global birbaşa xarici investisiyalar 2023-cü ildə 2 faiz azalaraq 1,3 trilyon dollara düşüb. Bununla belə, hesabatda qeyd olunur ki, bəzi Avropa ölkələrində böyük investisiya dalğalanmalarını nəzərə almasaq, bu azalma 10 faizi ötür.

İnkişaf etməkdə olan ölkələrə birbaşa investisiya axını 7 faiz azalaraq 867 milyard dollar təşkil edib.

Hesabata görə, maliyyələşdirmə şərtlərinin sərtləşdirilməsi infrastruktur investisiyaları üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edən beynəlxalq layihələrin maliyyələşdirilməsi sazişlərinin 26 faiz azalmasına səbəb olub. Bu, ən yoxsul ölkələri global investisiyaların azalmasına qarşı daha həssas edir. Digər yandan böyük bazarlara asanlıqla çıxışı olan regionlarda və ölkələrdə avtomobil və elektronika kimi global dəyər zənciri ilə intensiv istehsal sektorlarına investisiyalar artır. Bu baxımdan, süni intellekt, yazşıl enerji, elektromobil istehsalı, ona xidmət infrastrukturunun qurulması və sair istiqamətlərə investisiyaların sürətli artımı müşahidə olunur.

Dünyada birbaşa investisiyaların azalması fonunda Azərbaycanın investorlar üçün cəlbedici ölkə kimi qiymətləndirilməsi diqqəti cəlb edir. Belə ki, Beynəlxalq Valyuta Fondunun (İMF)

ekspertləri 2024-cü ildə Azərbaycanı dünyanın yeddi ən cəlbedici investisiya ölkəsi sırasına daxil ediblər. Beynəlxalq Valyuta Fondu hər il dünya ölkələrinin birbaşa xarici investisiyaya cəlb olunma potensialını təhlil edərək reyting hazırlayır. 2024-cü ilin hesabatına görə, Azərbaycan "Top-7"yə daxil olub.

Bundan əlavə, "Financial Times" nəşrinin son "FDI Intelligence" hesabatında Bakı dünyada üçüncü ən populyar investisiya məkanı kimi qiymətləndirilib. Hesabata əsasən, Azərbaycanda birbaşa xarici investisiyalar üzrə ötən il əldə edilmiş razılaşmalar 2017-ci ildən bəri ən böyük layihələrdir.

Beləliklə, ötən ildə Azərbaycan iqtisadiyyatına 6,7 milyard dollar birbaşa xarici investisiya yatırılıb ki, bu da 2022-ci ilə müqayisədə 6,8 faiz çoxdur. Azərbaycan Mərkəzi Bankının məlumatına görə, respublika iqtisadiyyatında birbaşa xarici investisiyalar üzrə ilk beşliyə 1,9 milyard dollarlıq sərmayə ilə İngiltərə

İqtisadiyyat

YENİ ÜSAVAT
N 121 (8494) 13 iyul 2024

Dünyada birbaşa xarici investisiyalar azalır

Azərbaycanın isə investorlar üçün cəlbedici
ölkə kimi qiymətləndirilməsi diqqəti cəlb edir

rəhbərlik edir. Bundan əlavə, 2023-cü il ərzində Türkiyə Azərbaycan iqtisadiyyatına 1,3 milyard dollar, Kipr 792 milyon dollar, Rusiya 617 milyon dollar, İran isə 396 milyon dollar sərmayə qoyub.

Mərkəzi Bankın rəsmi statistikasına əsasən Azərbaycan iqtisadiyyatına 2024-cü ilin ilk rübündə 1 milyard 508.52 ABŞ dolları həcmində xaricdən birbaşa investisiyalar cəlb edilib. Bu, 2023-cü ilin eyni dövründəki göstəricidən 7.05 milyon dollar və ya 0.5 faiz çoxdur. Ölkənin əsas investorları sayılan Böyük Britaniya və Türkiyənin payı 2024-cü ilin

ilk rübündə azalıb. Böyük Britaniya cari ilin ilk rübündə ölkə iqtisadiyyatına 443.22 milyon dollar (əvvəlki ilin birinci rübü ilə müqayisədə 5 faiz az), Türkiyə 261.41 milyon dollar investisiya (azalma 10 faiz) qoyub.

Birinci rübdə ölkə iqtisadiyyatına yeni investorlar cəlb edilib. Siyahıda yeni ölkələr Filippin, Braziliya, Cənubi Koreya, Əlcəzair və Maltadır. Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri isə ötən rüb ölkə iqtisadiyyatına 190.69 milyon dollar investisiya qoymaqla öncəki ili 3 dəfədən çox üstələyib və əlavə olaraq ölkənin dördüncü ən iri

investoru yerində İranı əvəzləyib. İran ötən il Azərbaycan iqtisadiyyatına 100.56 milyon dollar sərmayə yatırarkən, cari ildə bu rəqəm 6 faiz azalaraq 94.84 milyon dollara düşüb.

Bu ilin birinci rübündə Azərbaycan iqtisadiyyatına cəlb olunmuş xarici birbaşa investisiyaların ümumi məbləğində cüzi artım olsa da, investisiyaların strukturunda mənfi trend özünü göstərib. Belə ki, Mərkəzi Bankın məlumatına əsasən rüb ərzində ölkə iqtisadiyyatına yatırılmış birbaşa xarici investisiyaların strukturunda neft-qaz sektorunun xüsusi çəkisi 87.6 faiz

təşkil edib. Halbuki ötən ilin birinci rübündə 1,5 milyard dollarlıq birbaşa xarici investisiyanın 77,5 faizi neft-qaz sektoruna yatırılmışdı.

Təəssüf doğuran haldır ki, qeyri-neft sektoruna birbaşa investisiyaların azalması davamlı prosesə çevrilib. Belə ki, ötən ilin birinci rübündə belə investisiyalar 54 faiz azalaraq 337.5 milyon dollar təşkil etmişdi. Bu ilin eyni dövründə isə azalma 55 faizdən yuxarı olub və qeyri-neft-qaz sektoruna cəlb olunmuş birbaşa xarici investisiyaların ümumi məbləği 186.5 milyon dollara düşüb.

İşğaldan azad olunan ərazilərimizdə böyük bərpa-yenidənqurma işlərinin həyata keçirildiyi bir vaxtda qeyri-neft sektoruna xarici birbaşa investisiyalarda belə azalma kifayət qədər ciddi çağırışlar formalaşdırır. Azərbaycan hökuməti azad olunan ərazilərdə fəaliyyət göstərəcək investorlar üçün ciddi güzəşt və imtiyazlar tətbiq edir. Belə güzəşt və imtiyazların qısa müddətdə azad olunan ərazilərə çoxsaylı investorları cəlb edəcəyi gözlənilir. Bu, bir növ pilot layihə kimi də qiymətləndirilə bilər: uğurlu nəticələr əldə olunsaydı, digər regionlarda da tətbiq edilərdi...

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Dünya SAKIT

Moskva və Kiyevə dron hücumları - müharibə iki cəbhədə gedir...

Rus ordusu bir gündə PUA-larla Ukraynanın 6 şəhərini hədəfə alıb, qarşı tərəf də uzaq Həştərxana qədər zərbələr endirir; **analitik:** "Bu şəkildə sülh mümkün deyil"

Iyulun 12-də Ukraynanın Hava Hücumundan Müdafiə Qüvvələri İran istehsalı olan 11 ədəd "Şahid-136/131" dronunu sızmadan çıxarıb. "Yeni Müsavat" xəbər verir ki, bundan əlavə, "Şahid" dronları ilə yanaşı beş ədəd X-101 raketini də vurub. Qeyd olunub ki, Rusiya ordusu bu PUA-larla Ukraynanın Nikolayev, Kiyev, Vinnitsa, Xmelnitski, Xerson və Sumi əyalətlərini hədəfə alıb. Son həftələrdə rus qoşunları Ukraynanın şimal və qərb regionlarını davamlı hücumlara məruz qoyur. İstanbul anlaşmasından sonra Rusiya ordusu bu ərazilərdən çəkilərək şərq və cənub regionlarında hərbi əməliyyatlar aparır. Lakin vaxtaşırı yəna də paytaxt Kiyev və digər qərb şəhərlərinə dron və raket zərbələri endirilir. Bu hücumlar xüsusən də Rusiya lideri Putinin İstanbul anlaşmasının hələ də masa üzərində olduğunu xatırlatması ilə eyni vaxta təsadüf edir. Lakin Ukrayna prezidenti Zelenski danışıqlardan birmənalı şəkildə imtina edir.

"Heç də bütün liderlərin sülh danışıqları aparmaq qabiliyyəti yoxdur". Ukrayna Prezidenti Volodimir Zelenski Vaşinqtonda NATO-nun Baş katibi Yens Stoltenberqlə birgə mətbuat konfransında deyib. Zelenski bunu deyərək Macarıstan Baş naziri Viktor Orbanın vasitəçilik təşəbbüsünü nəzərdə tutub və qeyd edib ki, Kiyevə səfər edən Orbanın daha sonra Moskvaya və Çinə gedəcəyini bilməyib. Eyni zamanda, Ukrayna prezidenti deyib ki, bütün liderlərin real danışıqlar aparmaq imkanı yoxdur: "Bütün böyük və kiçik ölkələrə hörmət

yanışıq, lakin biz başa düşməliyik ki, bütün liderlər danışıqlar apara bilməz. Bunu etmək üçün sizin müəyyən gücə malik olmanız lazımdır".

Ukrayna liderinin bu bəyanatlarından belə nəticə hasil olur ki, müharibə sürünən fazada davam edəcək. İndi Kiyev Norveç, Dnaimarka, Niderland kimi ölkələrə verəcəyi F-16 qırıcılarından istifadə gücünü göstərməkdədir. Rusiya rəsmiləri isə bu qırıcıları vura-caq potensiala malik olduqlarını iddia edirlər. Beləliklə, münaqişənin həlli üçün diplomatik imkanlar rədd edilir. İnsafən,

şərtlər də ağırdır və Kiyev razılaşmır. Kreml tələb edir ki, 4 regiondan əlinizi üzün, üstəlik, alyansa üzvlük niyyətindən imtina edin. Buna da Zelenskinin getməsi mümkün deyil.

Üstəlik, Ukrayna səmasının qorunması üçün NATO-nun Vaşinqton sammitində koalisiya gücləri razılığa gəliblər. Gec də olsa, bu qərarın verilməsi Ukraynanın hava

hücumundan müdafiə qabiliyyətini gücləndirəcək. Bundan əlavə, kollektiv Qərb Ukraynaya mərmilərin verilməsində də anlaşılabilir. NATO baş katibi Stoltenberq isə verilən silahlarla Rusiyanın dərinliklərini vurmağa çağırır. Eyni gündə analoji çağırış Böyük Britaniyanın yeni baş naziri və ABŞ Konqresinin Nümayəndələr Palatasının spikerindən də

gəlib. Hərgah Ağ ev rəhbəri Bayden Moskvaya və digər mərkəzi şəhərlərin vurulmasına icazə verməyib. Amma bununla belə Rusiyanın paytaxtına da, Kiyevdən çox uzaq olan Həştərxana qədər də PUA-lar işə düşürlər. Beləcə müharibə hər iki cəbhədə gedir.

Politoloq Elxan Şahinoğlunun bildirdiyinə görə, Rusiya-Ukrayna müharibəsini da-

yandırmaq üçün bu günə qədər xeyli ölkə vasitəçi olmaq istəyib: "Bu sırada Türkiyənin, Çinin və Macarıstanın adlarını çəkmək olar. Bu dəfə Hindistan vasitəçilik təşəbbüsü ilə çıxış edib. Hindistanın baş naziri Narendra Modi Rusiyaya səfəri zamanı Kreml sahibi Vladimir Putinlə sülhün vacibliyindən danışdı. Putin bu kimi təşəbbüsləri minnətdarlıqla qəbul etsə də, Ukrayna torpaqlarından əl çəkməyəcəyini bildirir. Aydın ki, bu şəkildə sülh mümkün deyil".

Siyasi ekspert Fuad Əliyev Kiyevin ABŞ-dan tam asılı vəziyyətdə olduğunu düşünür. Onun fikrincə, tərəflərin masaya otuması üçün Vaşinqton Zelenski hakimiyyətini məcbur edə bilər: "İndi bu tələb yoxdur və silah-sursat axını davam edirsə, deməli, müharibənin uzanması Qərbin maraqlarına xidmət edir. Zelenski etiraf edib ki, Amerika yardımı dayandırsa, məğlub olacağıq. Yeni Ukrayna dövləti bu dərəcədə aciz vəziyyətə düşüb. Mən yaxında atəşkəs görmürəm, bu şəkildə döyüşləri uzadaçaqlar. Amma Ukraynanın əks-hücum əməliyyatları yoxdur, rus qoşunları gəldikcə Donbasda möhkəmlənirlər".

□ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

Sabah Avropa Çempionatının finalıdır. Bakı vaxtı ilə saat 23:00-da İspaniya və İngiltərə Avropanın ən güclüsünü müəyyənələcəklər. Oyun öncəsi əksər proqnozlar ispanlardan yanadır. Amma ingilislər də gözdə tutulmur.

İngiltərə ardıcıl olaraq ikinci dəfə finalda döyüşəcək. Sonuncu dəfə bu milli İtaliyaya boyun əyməyə məcbur olmuşdu. İspaniya 4 dəfə Avropa çempionatını qazanan ilk komanda olmaq istəyir. İngiltərə isə ilk titulu gözləyir. Bir sözlə bizi həqiqətən Avro-2024-ün tarixinə düşəcək çox möhtəşəm final gözləyir.

Bu haqda maraqlı şərhlerle çıxış edən "Marca" yazır: "Bu, ən yaxşı oynayan komandalardan uzaq bir komandadır. İngiltərə 90 dəqiqə ərzində keçirdiyi 6 matçdan yalnız birində qalib gəlib. Son oyunda da Uotkinsin qolu 91-ci dəqiqədə vuruldu və hamıdan daha çox layiq olduğu tənqiddə məruz qaldı... Amma İngiltərə ardıcıl ikinci ildir ki, Avropa çempionatının finalındadır. Bir gün Bellinghemə asırma zərbəsi, bir gün penaltı, üçüncü gün isə növbəti geri dönüş... Saatıq demək olar ki, həmişə çətin anlar yaşayır. Amma onların ulduzları var. Budur, İspaniyanı nə gözlədiyi barədə ona əvvəlcədən xəbərdarlıq edilir".

Belə pafoslu bəyanat verərkən yaxın tarixə də bir nəzər salmaq lazımdır. Axı, Avronun son finalında İngiltərə penaltılar seriyasında İtaliyaya məğlub olmuşdu. Amma İspaniya ilə İngiltərə arasındakı tarixi balans ingilislərin xeyrinədir. Komandalardan 27 dəfə qarşılaşıblar. İspaniya 10 dəfə qələbə qazanıb, İngiltərənin

Avro-2024 bitir - İngiltərə və İspaniya tarixinin bir addımlığında...

Çempionatın final matçını idarə edəcək hakim belli olub

13 qələbəsi var. Qalan görüşlər heç-heçə ilə başa çatıb. Həmin 27 matçdan 19-u yoldaşlıq görüşü, ikisi Dünya Kuboku, dördü Avro, ikisi isə Millətlər Liqasında olub.

Avropa Çempionatının final matçını idarə edəcək hakim belli olub. Apasport.az xəbər verir ki, UEFA Hakimler Komitəsi finalı fransalı Fransua Leteksiera tapşırıb. Leteksierin köməkçiləri Siril Maqnier və Mehdi Rahmoni olacaq. Dördüncü hakim polşalı Şimon Marçiniakdır.

Qeyd edək ki, fransız hakim buna qədər Avropa Çempionatının İspaniya-Gürcüstan, Danimar-

ka-Serbiya və Xorvatiya-Albaniya oyunlarını idarə edib.

Futbola yaxından maraqlanan tanınmış siyasətçi, Böyük Quruluş Partiyasının sədri, deputat Fazil Mustafa "Yeni Müsavat"a açıqlamasında favovirinin İspaniya olduğunu söylədi.

Futbolpress.az saytının baş redaktoru Elçin Cəlilov final oyununun nəticəsinə keçəcəyi barədə indidən danışmağı erkən sayır: "Sizə açıqlamamda qeyd etmişdim ki, finala Almaniya-İspaniya cütündən birinin çıxacağını, həttə çempion olacağını demişdim. İspaniya artıq finaldadır. Həmin oyunu er-

kən final adlandırmışdım. Çox gözəl də oyun keçdi. Deyərdim ki, çempionatın ən gözəl oyunu idi. İngiltərə bir az gözlənilməz şəkildə finala çıxdı. Dərin təhlil edildikdə oyununa, tərzinə görə onları finalda görmək mümkün idi. 5 favoritdən biri sayılırdı. Final oyununun necə keçəcəyini demək çox çətinidir. Çünki, ingilislər birbaşa nəticə oynayan komandadır. İspaniya da hər komponentdə yaradıcı oynayır. Onun üçün də fikirləşirəm ki, açıq oyun getsə ingilislər əks hücumlarda üstünlük qazana bilərlər. Müdafiələri çox yaxşıdır. Amma ispanların da cinah reydlə-

Məsələn, Gürcüstan, Albaniya kimi komandalardan bu çempionatda çox xoş izlər buraxdılar, gözəl təəssürat yaratdılar. Bir sıra millilər həqiqətən çox yaxşı idilər. Pley-offlarda Polşa çox yaxşı idi. İsveçrəni xüsusi qeyd etmək lazımdır. Həqiqətən maraqlı futbol izlədik".

Futbol şərhçisi final barədə bunları dedi: "Bilirsiniz ki, həmişə deyirlər finalın favoriti olmur. Hər an hər şey yaşana bilər. Burada əsəblərdən çox şey asılıdır. Səbirli olmaq lazımdır. Kimin əsəbinin sona qədər dözüclüyünü görcək. Amma üstün potensialı olaraq İspaniyanı daha şanslı sayıram. Çünki, ispanlar başqa futbol oynayırlar. Dünyada istənilən yığmaya qarşı öz oyun üslublarını dikte edə bilərlər. Düşünürəm ki, yenə də oxşar ssenari ilə final keçəcək. Top ispan millisində olacaq. İngilislər daha çox müdafiəyə üstünlük verəcəklər, əks hücumlara bel bağlayacaqlar. Bir də standart vəziyyətlərdə onlar ispanlardan üstündür. Cərimə, künc zərbələri zamanı ingilislər çox güclüdür. İspan oyunçularının boy ortalaması da ingilislərdən aşağıdır. Mənim favoritim İspaniyadır. Hər şey ola bilər. İngiltərə də çempion ola bilər".

□ **Cavansir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

Əhaliyə sarı və narıncı xəbərdarlıq - İyulun 13-15-də...

Iyulun 13-15-də bölgələrdə gözlənilən fasilələrlə küləkli hava şəraiti ilə bağlı Milli Hidrometeorologiya Xidməti tərəfindən sarı və narıncı xəbərdarlıq verilib.

Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə xidmət məlumatı yayıb.

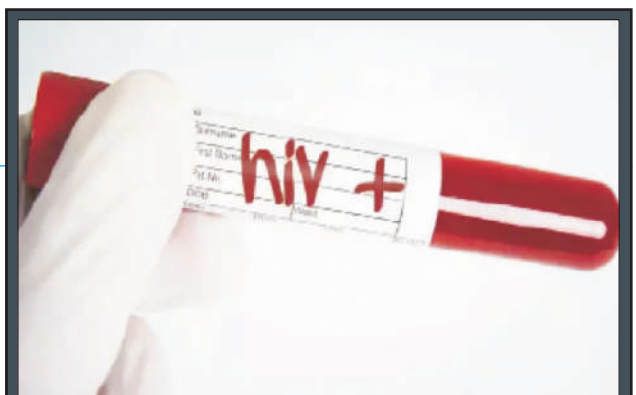
Bildirilib ki, sarı xəbərdarlığa uyğun olaraq Naxçıvan, Babək, Şahbuz, Kəngərli, Samux, Şəmkir, Ağstafa, Tovuz, Daşkəsən, Göygöl, Zaqatala, Qax, Şəki, Balakən, Zərdab, İmişli, Beyləqan, Səbirabad, Saatlı, Şirvan, Yevlax, Bərdə, Tərtər, Ağdam, Biləsuvar, Neftçala, Salyan, Hacıqabul, Qo-

bustan, Cəlilabad, Lerik, Yardımlıda şərq küləyi əsəcək və küləyin sürəti 13.9-20.7 m/san təşkil

edəcək. Narıncı xəbərdarlığa əsasən isə Ordubad, Culfa, Goranboy, Gəncə, Mingə-

çevir rayonlarında şərq küləyinin əsəcəyi və küləyin sürətinin 20.8-28.4 m/san olacağı gözlənilir.

Bu ilin ilk yarısında 736 nəfər İİV-ə yoluxub

Azərbaycanda narkomanların İnsanın İmmun çatışmazlığı Virusuna yeni yoluxma hadisələrinin sayında azalma müşahidə olunur.

APA xəbər verir ki, bu barədə narkomanlığa və narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsinə qarşı mübarizə üzrə 2024-cü ilin yanvar-iyun aylarının yekununa dair məlumatda bildirilib.

Qeyd edilib ki, ötən 6 ay ərzində İİV-ə 736 nəfər yoluxmuşdur.

Onlardan 723 nəfəri Azərbaycan vətəndaşı, 13 nəfəri isə əcnəbi olmuşdur.

Azərbaycan vətəndaşları arasında 33 nəfəri (5,4%-i) inyeksion narkotik istifadəçiləri olmuşdur.

ÜS AVAT

Son səhifə

N 121 (8494) 13 iyul 2024

Həddən artıq çox kofe içsəniz, bunlar baş verəcək

Həddindən artıq kofein istehlakının göstərə biləcəyi bəzi simptomlar arasında yuxusuzluq, sinir həcəcanı, narahatlıq, ürək döyüntüsünün artması, mədə pozğunluğu, ürəkbulanma və baş ağrısı daxildir. Mütəxəssislər, bu simptomlar baş versə, bədənizi dinləməyin və qəhvə qəbulunu azaltmağın vacibliyini vurğulayırlar.

Qidalanma və Dietetik Akademiyasının sözcüsü Jessica Sylvester qeyd edir ki, kofeinin təsirləri yaşla və fərdi həssaslıqdan asılı olaraq dəyişə bilər.

"Həddindən artıq yorğun hiss etməyə başlasanız və kofein kömək etmirsə və ya üreyiniz inanılmaz sürətlə döyünməyə başlayırsa, dayanıb vərdişlərinizi yenidən nəzərdən keçirmək istəyə bilərsiniz", - deyir Sylvester bildirib.

1200 milliqramdan çox kofein (20 stəkandan çox qəhvə) istehlak etmək daha ciddi yan təsirlərə, məsələn, tutmalar və hətta ölümə səbəb ola bilər, baxmayaraq ki, belə hallar olduqca nadirdir. Kofeinin həddindən artıq dozasının simptomları tənəffüs çətinliyi, varsanılar, çəşqinlik, başgicəllənmə, atəş, nizamsız ürək döyüntüsü, ürəkbulanma, qusma və əzələlərin dartılmasına səbəb ola bilər.

Mütəxəssislər istehlakçılara müxtəlif içki və məhsulların, o cümlədən kofeinsiz içkilərin tərkibindəki kofeinin miqdarından xəbərdar olmağı tövsiyə edir ki, onların tərkibində az miqdarda stimullaşdırıcı da ola bilər. Kofeinə olan reaksiyalarınıza diqqət yetirin və lazım gələrsə, xüsusən də mənfi simptomlar hiss edirsinizsə, vərdişlərinizi həkiminizlə müzakirə edin.

İsti insan davranışına necə təsir edir?

2024-cü ilin yayı dünyada temperatur rekordları qırmaqda davam edir. Həddən artıq isti hava sağlamlıq problemlərinə səbəb ola bilər. Bununla yanaşı, istilik insanların davranışlarına da təsir edir. Alimlərin fikrincə, yüksək temperatur in-

sanları aqressivləşdirir. Məhz isti havalarda zorakılıq cinayətlərinin sayı artır. Temperaturun yüksək olması, həmçinin depressiya, şizofreniya və digər əqli pozuntulara səbəb ola bilər. Bununla bərabər, havanın istiliyi insanların işləməsi və

tədris prosesinə də mənfi təsir göstərir. Belə şəraitdə faydalı iş əmsali, eləcə də şagird və tələbələrin təhsil göstəriciləri aşağı düşür.

Hindistanda ildırım 38 nəfərin həyatına son qoydu

Hindistanın Uttar-Pradeş ştatında ildırım vurmaları nəticəsində azı 38 nəfər ölüb, onlarla insan yanıq xəsarətləri alıb. Ölənlərin əksəriyyəti Pratapgarh şəhərindən olublar. Şərqi Çandauli şəhərindən olan daha bir neçə zərərçəkmiş xəstəxanada müalicə olunur. Qeyd edək ki, ştatda güclü yağış yağub, tufan qopub. Hindistan Meteorologiya Xidmətinin məlumatına görə, növbəti beş gün ərzində Uttar-Pradeş və ona bitişik bölgələrdə daha geniş leysan yağışları gözlənilir.

Çin asteroidə zərbə endirəcək

Çin zərbə yolu ilə asteroidin orbitini dəyişdirmək üçün ilk missiyasını planlaşdırır. Seçilmiş hədəf Yerə yaxın obyekt 2015 XF261-dir. Bu, diametri 30 metr olan kosmik qayadır. 2015 XF261 asteroidi sonuncu dəfə iyun 9-da planetimizdən 50 milyon kilometr məsafədə saatda 42 000 kilometr sürətlə uçuşda keçib.

Missiya zamanı Çin Milli Kosmik İdarəsi bir 2015 XF261-ə enəcək, digəri isə zərbəni müşahidə edəcək iki kosmik gəmi buraxmağı planlaşdırır. Əməliyyat 2030-cu ilə qədər aparılacaq. Missiya üçün ən yaxşı fürsət 2029-cu ilin aprelində, asteroidin Yerə 6,8 milyon kilometr məsafədə yaxınlaşacağı zamandır. Daha bir şans 2030-cu ilin aprelində, 2015 XF261-in planetimizə 7,1 milyon kilometr məsafədə yaxınlaşacağı zaman yaranacaq.

Bunları bilirsinizmi?

- * Tez-tez quruyan və qabıq verən dodaqlara 1%-li bor turşusu məhlulu çəkir və ya bitki yağı sürtülür.
- * Yanmış yerə yumurta ağında isladılmış əski qoyurlar. Bu ağrını azaldır və yara daha tez sağalır. Yanmış yerə tünd çay, marqanez məhlulu da qoymaq faydalı olur.
- * Yorğunluğu götürmək üçün ayaqları duzlu suyla vanna etməkdə fayda var.
- * Çatlamış dərinə qəhvə xılı ilə ovxaladıqda əllərin dərisi yumşaq və elastik olur.
- * Yatarkən başınızın altına hündür yastıq qoymayın, yoxsa boynunuzun dərisi qırıqar.
- * Üzün dərisini çirkin göstərən ölmüş dəri toxumalarıdır. Vaxtaşırı bu toxumalardan azad olmaq lazımdır. Dəridə olan ölü toxumaları sərt liflərlə təmizləmək olmaz. Skrablar dərinin belə toxumalardan təmizləmək və yeni dərinin üzə çıxmasına şərait yaratmaq üçündür.
- * Ömrünü tamamlayan saçların 1-2%-nin töküldükdən sonra yerinə yeni tük gəlir.
- * Saç tökülməsinin qarşısını almaq üçün ilk növbədə onun əmələgəlmə səbəbini aradan qaldırmaq lazımdır.
- * Ayaq dirnaqlarında olan göbələklərdən xilas olmaq üçün alma sirkəsini ilıq suya töküb ayaqları vanna etmək lazımdır. Bu proseduru göbələk əlamətləri aradan qalxana qədər bir-neçə dəfə etmək lazımdır.

Alimlər Qrenlandiya və Kanada arasında yoxa çıxmış qitə kəşf etdilər

Alimlər Qrenlandiya və Kanada arasında yoxa çıxmış yeni qitə aşkar ediblər. Böyük Britaniyanın Derbi Universiteti və İsveçin Uppsala Universitetinin tədqiqatçıları bu barədə "Gondwana Research" jurnalında məqalə dərc ediblər. Alimlər iki tektonik plitə arasında sərhədin keçdiyi Devis boğazında qeyri-adi xüsusiyyət - 19-24 kilometr qalınlığında qitə qabığı fraqmenti aşkar ediblər. Labrador dənizi ilə Baffin körfəzini birləşdirən bu boğaz paleogendə 33-61 milyon il əvvəl formalaşıb. Hazırda bu fraqmentin tam parçalanmamış və batmış mikroqitə olduğu hesab edilir. Tədqiqatçılar bu xüsusiyyətin yaranmasına səbəb olan şəraiti müəyyən etmək üçün 30 milyon illik dövrü əhatə edən tektonik plitələrin hərəkətlərinin rekonstruksiyasını yaradıblar. Model göstərib ki, bu, həqiqətən də mikroqitədir. Elm adamlarının sözlərinə görə, tədqiqatın nəticələri plitə tektonikası ilə əlaqəli təhlükələrin azaldılmasına və yeni resursların kəşfinə kömək edəcək.

Süni intellekt insanın üzünə baxaraq diaqnozunu qoya biləcək

Süni intellektə əsaslanan "ThermoFace" metodu sayəsində insanların üz temperaturalarını ölçməklə onların səhhətini və qocalma dərəcəsini müəyyən etmək mümkün olacaq.

Həyatımızı hörümçək toru kimi əhatə edən süni intellekt texnologiyalarına bir yenisi də əlavə edilib. Son zamanlar səhiyyə sektorunda geniş yayılan süni intellekt sistemləri üçün, sadəcə üzün skan edilməsi ilə xəstəliyin diaqnozunun qoyulması üçün üsul hazırlanıb.

Alimlər üzün müxtəlif nahiyyələrində temperaturun dəyişməsi ilə xəstəliklər arasında əlaqəni aşkar etmək üçün süni intellektin dəstəyi ilə araşdırma aparıblar. Tədqiqatçılar təxminən 2800 iştirakçının üzlerinin termal fotosəkillərini çəkib və bu şəkillərdə 54 nöqtəni müəyyən ediblər.

Tədqiqat çərçivəsində termal məlumatlarla hazırlanan süni intellekt modeli müxtəlif bölgələrdəki temperaturlara baxaraq iştirakçıların bioloji yaşını müəyyən edib.

Böyük bir qrup tərəfindən aparılan araşdırmada yaşlandıqca burun və yanaqların daha soyuq olduğu müəyyən edilib.

"ThermoFace" adlanan bu üsul, metabolik xəstəlikləri olan insanların göz ətrafının daha isti olduğunu və daha sürətli termal yaşlanma göstərdiyini üzə çıxarıb.

İştirakçıların qan nümunələrini təhlil edən alimlər, göz və yanaq ətrafında temperaturun artmasının daha çox iltihabla əlaqəli olduğunu aşkarlayıb.

Beləliklə proqram vasitəsilə üzün müəyyən nöqtələrindəki temperatur vasitəsilə insanlara diaqnoz qoymaq mümkün olacaq.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: venimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Elsad MƏMMƏDLİ

Lisenzia N: B 114
SAYI: 1.500